Lepidopterologiska anteckningar.

Av

J. Meves.

Sedan jag numera efter avskedstagande från statstjänsten fått tillfälle att såsom amatör mera än förr ägna tid och krafter åt entomologien, har jag tagit mig för att kritiskt genomgå min samling av skandinaviska *macrolepidoptera* och därvid uppteckna dels sådana fyndorter, som möjligen kunna vara nya och därför av intresse för kännedomen om arternas geografiska utbredning inom vårt land, dels ock vissa avvikelser från normala former, därvid jag, i den mån dessa äro mera avsevärda, men icke finnas beskrivna i den för mig tillgängliga litteraturen, vågat att förslagsvis giva dem namn, även med fara för att en del av vad som antecknats såsom nytt i verkligheten är känt och namngivet förut, mig ovetande, men i sistnämnda fall är ju ingen stor skada skedd; mina namn förfalla då helt enkelt.

Där jag funnit exemplar, vilkas flygtid eller avstånd mellan vingspetsarna ej fullt överensstämma med uppgifterna härom i AURIVILLII »Nordens fjärilar», har även sådant antecknats.

Redan förr har jag emellanåt fått i denna tidskrift införda smärre meddelanden om fynd, som kunde hava intresse i fråga om fjärilars geografiska utbredning m. m.; där sådant här återupprepats för sammanhangets skull, har hänvisats till motsvarande meddelanden.

Till ledning har jag bland andra arbeten haft mycken nytta även av engelska entomologen TUTTS utförliga bearbetning av *Sphinges*, *Bombyces* och *Noctuae*.

Den här nedan använda ordningsföljden mellan släkten och arter torde nog ej i allo gillas av nutida entomologer, men då jag ordnat min samling redan på 1880-talet efter LAMPAS »Förteckning öfver Skandinaviens och Finlands Macrolepidoptera», har jag bibehållit det där följda systemet, vilket väl ej torde vålla någon olägenhet av betydelse.

Bland här nedan upptagna fyndorter förekomma ofta namnen Väddö, Rådmansö, Vaxholm, Värmdö, Spånga, Rosersberg och Svartsjö, på vilka ställen jag tillbringat sommarmånader. Såsom bekant tillhöra alla dessa ställen Uppland, varför landskapets namn ej varje gång särskilt upprepas. De fyra förstnämnda orterna ligga i skärgården, den nordligaste, Väddö, vid 60-de breddgraden; med Rådmansö avses förnämligast den lilla ön Gräddö-Asken vid inloppet till Norrtäljeviken och med Vaxholm den lilla Skarpön. På Värmdön äro de flesta fynden gjorda vid öns nordliga del omkring Velamsund. De för Spånga antecknade äro huvudsakligen tagna i trakten av Råsundasjön. Rosersberg och Svartsjö ligga båda inom Mälarens område, det förra nordväst och det senare väster om Stockholm.

Rhopalocera.

Parnassius apollo, L. En ♂ och en ♀ från Värmdön äro prydda med röd kärna i den svarta fläcken i fältet 2 å bakvingarnas översida. Två honor från samma trakt hava dylik kärna ovan å bakvingarnes fält 1 b. — En den 28 juli 1891 på Värmdön infångad, i övrigt fullt normal ♀ höll endast 62 mm. mellan vingspetsarna och liknar således den tyska formen.

P. mnemosyne, L. Ej sällsynt funnen åren 1884 och 1885 vid Rådmansö.

Colias palaeno, L. Såsom kompletterande bidrag till G. TURESSONS meddelande i »Entomol. tidskrift» årg. *33* sid. 257 må anföras, att denna art tagits vid Stehag i Skåne.

C. palaeno, L. *ab.* ♀ *werdandi,* H. S.; en hona från Hälsingland, med svavelgul grundfärg liksom hannarne, men med de svarta teckningarna lika honans, har jag fått genom herr RUDOLPHI.

C. hyale, L. har jag från Öland, vilket bekräftar E. WAHLGRENS uppgift i »Ent. tidskr.» *29*: 137.

Polyommatus virgaureæ, L. En hona från Hälsingland har ovan, innanför bakvingens svarta utkant, en tvärrad rödgula, av svart omgivna ovala fläckar och därinnanför i fälten 2—6 en rad små, men mycket tydliga, ljusblåa, rundade fläckar; undersidans däremot svarande vita fläckar äro jämförelsevis matta. För denna vackra aberration tillåter jag mig föreslå namnet *ab. caeruleocincta*. — En annan ♀ från Södertälje har ovan å bakvingarna tjocka svarta tvärstreck i stället för punktraderna. — En ♂ utan lokaluppgift håller endast 23 mm. mellan vingspetsarna; den har på bakvingens undersida blott två vita fläckar. Är möjligen *v. oranula*, FRR., enligt Wallengrens beskrivning.

P. hippothoë, L. En ♂ från Kloster (Skåne?) har vingarnas undersida likformigt gulbrun med de vanliga svarta vitkantade fläckarna; det rödgula bandet på bakvingarna saknas ovan och nedan med undantag av en liten fläck vid analhörnet på undersidan. — Fjärilns flygtid synes börja redan i mitten av juni.

P. hippohoë, v. eurybia, O. En ♀ tog jag den 18 juli 1888 i Spånga.

P. hippothoë, v. stieberi, GERH. lyckades jag den 4 juli 1886 i ett honexemplar fånga så sydligt som vid Stockholm. Som den mäter 31 mm. mellan vingspetsarna kan den möjligen (?) hänföras till *v. candens* H. S.

P. phlaeas, L. *v. americanus*, D'URB. Fyra exemplar togos i Kall, Jämtland, i augusti 1892.

P. amphidamas, ESP., *ab. obscura*, LPA. En ♂ och en ♀ tagna av RUDOLPHI i Hälsingland. (Se »Ent. tidskr.» *9*: 48.)

Lycaena astrarche, BERGSTR. En ♂ från Rosersberg (Uppl.) saknar den vita kilformiga fläcken i fälten 3 - 4 på bakvingarnas undersida och har där i stället fullt ubildade oceller.

Lycaena icarus, ROTT. En ♂ från Svartsjö har framvingens undersida prydd med ett längsgående, bågformigt, tjockt svart streck i fält 1 b. Skulle kunna benämnas *ab. nigro-arçuata*.

L. icarus, v. coerulea, SCHILDE. En ♀ tog jag vid Stockholm d. 5 juli 1886. Varieteten torde ej förut vara antecknad såsom svensk.

L. amanda, SCHN. Flygtiden börjar åtminstone i Uppland redan i senare hälften av juni.

L. donzelii, BOISD. Sex exemplar har jag fått från Hälsingland.

L. argiolus, L. En ♀ från Värmdön har på undersidan fläcken i fälten 6 av bakvingarnas inre fläckrad belägen något *utanför* fläcken i fältet 7.

L. semiargus, ROTT. Flygtiden är i Uppland juni—juli.

Vanessa c-album, L. En ♂, som jag tog vid Södertälje den 29 augusti 1912, är på framvingarnas övre sida prydd med vitgula kantiga fläckar, nämligen i fältet 1 b dels — den ljusaste och största — i fältets mitt, dels ock nära utkanten, samt en i fältet 2 nära utkanten. Föreslås att kallas *ab. gilvomacula.*

V. urticae, L. En ♂, fångad vid Stockholm, håller endast 37 mm. inberäknat uddarna i fält 5. Flera honor hålla efter samma mättagning 48—52 mm.

V. urticae, v. nubilata, RAYN. Denna övergångsform förekommer ganska allmänt i såväl Jämtland som Uppland. (Jämf. E. WAHLGRENS uppsatser i »Ent. tidskr.» *33: 77* och *34: 22.*)

V. urticae, v. polaris, STDGR. En typisk ♀ av denna nordiska form togs vid Stockholm 1895; dess s. k. skugga är i det närmaste lika mörk som vingarnas normala svarta fläckar.

V. io, O., *ab. ioides,* O. Två honor, tagna i Spånga (Uppl.) 1889, mätte mellan vingspetsarna blott 46 mm., mellan uddarna 50 mm.

Melitaea cinxia, L. En ♀ från Värmdön saknar den rödgula fläcken i innersta hörnet av fält 2 på bakvingarnas undersida, varigenom de vitgula rot- och mittbanden här sammanflyta.

M. athalia, ROTT. *v. parthenie,* BORKH. 2 honor har jag från Hälsingland. — En hona från Väddö, Uppl., som jag tog den 26 juli 1890, är större än de lappländska, nämligen 36 mm. mellan vingspetsarna, ävensom ovan betydligt ljusare, men bakvingarnas undersida stämmer med *v. parthenie,* så-

dan den beskrives och avbildas i AURIVILLII »Nordens fjärilar» ävensom beskrives av E. WAHLGREN i »Entom. tidskr. *33*: 77.

M. athalia v. parthenoides, KEFERST. En hona av denna lappländska varietet tog jag den 26 juli 1890 på Väddö (Uppl.).

Argynnis aphirape, HB. *v. ossianus*, HERBST. 6 exemplar, tre av vartdera könet, från Östergötland. De äro något större än mina exemplar från Hälsingland och Lappland. I »Ent. tidskr.» *8*: 24 omnämnes den såsom funnen på Ingarön (Sdml.), av E. HOLMGREN. — Av denna form, som ju i allmänhet varierar högst betydligt, torde nu få anföras två exemplar med mera i ögonenfallande avvikelser. De äro från Hälsingland. Det ena, en ♂, är ovan helt och hållet så mörkpudrat, att de rödgula teckningarna försvunnit så när som på svaga antydningar därav dels i framvingarnas mittfält, dels såsom ringar omkring de runda svarta fläckarna utanför alla vingarnas mitt, dels såsom punkter innanför utkanten; undersidan är normal. Den är till utseendet så avvikande, att den nog förtjänar särskild benämning, *ab. fusca*. — Det andra exemplarets framvingar äro ovan starkt mörkpudrade utmed framkanten intill den brutna tvärraden av svarta fläckar, och de eljest runda svarta fläckarna nära utkanten bilda genom sammanflytning med de trekantiga fläckarnas inre spetsar tjocka långsgående streck i fälten 1 b—6. Sådan sammanflytning framträder även på bakvingarna, dock endast genom fina linjer. Framvingarnas undersida är brunsvart på den del, som motsvarar översidans mörkpudring.

A. aphirape ab. rudolphii, ab. basalis, ab. discalis, ab. limbalis, ab. cultrimacula, ab. decorosa, ab. inops och *ab. selenoides, mihi,* äro närmare beskrivna och avbildade i min uppsats i »Ent. tidskr.» *15*: 179—189.

A. selene, SCHIFF. En vid Stockholm tagen ♀ har stora vitgula, starkt framträdande fläckar på framvingarnas ovansida, därav två i fält 1 b och en i fält 2. Denna form skulle kunna benämnas *ab. lucimacula*. — En ♂ från Stockholm håller endast 29 mm. mellan vingspetsarna, en ♂ från Hälsingland 30 mm. — Två honor, den ena från Värmdön, den andra från Hälsingland, hava de eljest gulröda utkantsfläckarna gula.

A. selene ab. thalia, HB. Av denna vackra aberration lyckades jag taga en ♂ vid Stockholm och en ♀ på Väddö (Uppl.).

A. selene ab. marphisa, HBST., är tagen vid Stockholm, en ♂.

A. euphrosyne, L. En ♂ från Södertälje har ovan på framvingarna ett tjockt långsgående svart band, fyllande fält 1 b från bakre diskribban halvvägs till utkanten genom sammansmältning av två normala svarta fläckar.

A. euphrosyne v. fingal, HERBST. Å en ♂ från Hälsingland saknas på bakvingarnas undersida rotfältets rödgula fläckar, och silverfläcken i fält 1 c är långt utdragen. — En annan ♂ från samma trakt saknar alldeles de rödgula kantfläckarna på framvingarnas ovansida, utom i vingspetsen. — En ♀, denna från Jämtland, har alla vingar ovan starkt svartpudrade; de rödgula kantfläckarna äro visserligen antydda, men kantfälten i övrigt äro mörkbruna nästan ända intill de svarta runda fläckarna utanför vingens mitt. — I övrigt må, med anslutning till T. LAGERBERGS uppsats i »Ent. tidskr» *32:* 18, anföras, att exemplar från Jämtland, som finnas i min ägo, tillhöra såväl huvudformen *euphrosyne* som *v. fingal,* att ett exemplar från Qvickjock (Lappl.) visar huvudformen, och att övergångsformer ej äro sällsynta. En ♂ från Södertälje står t. ex. *fingal* ganska nära.

A. pales, SCHIFF. *v. arsilache,* ESP. En ♀ från Åre (Jämtl.) är ovan ovanligt mörk, med mycket stora svarta fläckar; de rödbruna teckningarna äro mörkpudrade med svagt violett skimmer. Den är likväl betydligt ljusare än *ab. inducta,* SANDB., sådan denna beskrives i »Ent. tidskr.» *4:* 129. Den håller emellertid 33 mm. mellan vingspetsarna. ♂ och ♀ från Kall i Jämtl. hava de svarta teckningarna i framvingens mitt förenade till ett brett tvärband; endast bakom diskfältet små röda fläckar.

A. frigga, THNBG. En ♀ från Hälsingland har grundfärgen ovan sotbrun.

A. frigga, ab. ahti, SAHLB. En ♀ från Enafors (Jämtl.) har inre hälften av bakvingarnas undersida vitgul, utom i fälten 1 a och b. (Ent. tidskr. *15:* 95.)

A. thore, HB. (*ab. borealis,* STDGR.). En ♀ från Åre (Jämtl.) har ovan ovanligt stora svarta fläckar; den liknar troligen den på Alperna förekommande formen.

A. ino, ROTT. En ♀ från Hälsingland har ovansidan mörkpudrad; på bakvingarnas undersida är det mörkpudrade tvärbandet markerat svartbrunt. — I motsats härtill är en ♂ från Värmdön ovan ovanligt blek i grundfärgen med jämförelsevis små svarta teckningar.

A. aglaja, L. *v. aemilia*, ACERBI. En ♀ från Jämtland. G. ADLERZ omnämner denna varietet vara funnen 1876 i Östergötland (»Ent. tidskr. *1*: 200). Mitt exemplar torde dock ovan ej vara fullt så mörkt som hans, att döma efter hans beskrivning; möjligen endast en övergång.

Erebia ligea, L. *v. adyte*, HB. En ♂ av denna nordiska form tog jag i Rosersberg den 19 juli 1887.

E. embla, THNB., är ganska föränderlig i fråga om ögonfläckarna på framvingarnas ovansida, såsom deras antal, med eller utan vita punkter, m. m. Hos en ♂ från Mattmar (Jämtl.) saknas fläckarna alldeles i fälten 1 b—3.

E. disa, THNB. Å en ♂ från Karesuando (Lappl.) äro ögonfläckarna på framvingarnas ovansida endast antydda.

Oeneis jutta, HB. En ♂ och en ♀ från Jämtland hava ovan 3 ögonfläckar på framvingarna, men ingen dylik på bakvingarna; äro väl närmast att hänföra till *ab. balderi*, HB.

O. norna, THNB. Ögonfläckarna på framvingarna ovan synas vara mycket variabla med avseende både på antal och storlek.

O. norna, ab. lampana, SANDB. Från Hälsingland har jag fått en ♂.

Pararge maera, L. *v. monotonia*, SCHILDE. Å Väddö tog jag en ♂ den 10 juli 1890, vid Rosersberg en ♀ den 27 juni 1887. — En ♂, som jag den 7 juli 1887 fångade vid Rosersberg, liknar i övrigt denna varietet, men är å framvingarna i fält 3 ovan och undertill försedd med en extra mindre, på undersidan i mitten vitpunkterad ocell, förutom den vanliga stora i fältet 4 och den lilla i fältet 5. Denna aberration synes möjligen vara förtjänt av särskilt namn, som föreslås tilll *ab. triocellata*.

P. hiera, F. En ♂ från Rosersberg och en ♀ från Hälsingland hava framvingarna ovan och under prydda med en rätt stor, vitpunkterad fjärde ocell i fältet 3, förutom den stora ocellen i fält 5 och de två små i fälten 4 och 6. Ab-

errationen kunde möjligen erhålla namnet *ab. quadri-ocellata.* — En ♀ från Hälsingland saknar ovan på framvingarna de gula skuggfläckarna i fälten 1 b—3 och är sålunda ett motstycke till *P. maera v. monotonia.*

P. egeria, L. *v. egerides,* STDGR. En ♀ från Södertälje har framvingarnas ljusa fläckar ovanligt stora, även för att tillhöra en hona.

Coenonympha tiphon, ROTT. Av den hos oss sällsyntare huvudformen äro två exemplar, ♂ och ♀, 1888 tagna vid Spånga.

C. tiphon, v. isis, THNBG. Bland 87 exemplar, som jag 1888 tog vid Råstasjön i Spånga, voro knappast två fullkomligt lika varandra med avseende på ocellernas antal och belägenhet.

Syrichtus alveus, HB. I min samling finnes ett exemplar, ♂, från Skåne, vilket bekräftar AMMITZBÖLLS uppgift i »Ent. tidskr.» *8:* 67 om artens förekomst i denna provins.

S. malvae, L. Två hannar från Väddö torde böra hänföras till *ab. taras* MEIG.; de vita fläckarna på framvingarnas översida äro nämligen stora och sammanstötande.

Hesperia comma, L. En hona fångad den 10 augusti 1886 vid Svartsjö har ovan på framvingarna de eljest rödgula fläckarna i fälten 1 b och 2 gulvita och konformigt utdragna ända till utkanten, i spetsarna dock något gråaktiga.

Sphinges.

Sphinx pinastri, L. En hanne, tagen vid Södertälje den 14 juli 1913, är i färgton betydligt avvikande från den vanliga formen. Thorax, abdomen och framvingarna äro nämligen ovan mycket mörkare, starkt skiftande i blått; bakvingarna äro nästan svarta. Jag skulle vilja kalla den *ab. caerulescens.*

Zygaena meliloti, ESP. Åren 1896—1897 fick jag tillfälle att på Värmdö tillvarataga ett åttiotal av denna art jämte några andra *Zygaena*-arter. Detta möjliggjorde för mig att mera ingående studera nu ifrågavarande art. Ej så sällan påträffades individer, rörande vilka man med hänsyn till storlek, vingfransarnas färg samt förhållandet mellan bakvingarnas subcostalribba och främre mittribba kunde stå tveksam,

huruvida man hade *meliloti* eller den på samma lokal likaledes förekommande *Zygaena lonicerae,* ESP., framför sig; detta tyder säkerligen på en croasering av dessa båda arter.

En god karakter hos *meliloti* har jag trott mig finna hos hannen; om man nämligen framklämmer analklaffarna, uppreser sig vid vardera utsidan av dessa en eljest alldeles dold, plymlik och tämligen lång pensel av *gula* hår. Åtminstone har jag icke funnit denna prydnad hos *lonicerae.*

Bland de infångade exemplaren lyckades jag upptäcka ej mindre än 13 st., hannar och honor, av *v. stenzii.* FRR., som utmärker sig genom ett karminrött tvärband över bakkroppens ovansida, vilket band stundom framträder brett och tydligt, stundom åter svagare (se »Entom. tidskrift» *17:* 300, *20:* 206). Ej förut omnämnd såsom svensk.

Bland särskilda individuella konstigheter må nämnas, att av huvudformen en ♀ har den röda fläcken 3 ovan nästan alldeles försvunnen, endast antydd genom en otydlig prick. — En annan ♀ har fläckarna 3 och 4 sammanflytande på samma sätt som *Z. trifolii,* ESP.; dess fransar äro dock tydligt bruna i spetsarna, varför den ej kan tillhöra sistnämnda art, som ej heller förekom på denna lokal och således icke kunnat åstadkomma någon hybrid. — En hanne har på bakkroppens högra sida bestått sig med ett längsgående karminrött band, som sträcker sig över 3 segment, men intet rött tvärband ovan. — En ♀ har sista abdominalsegmentet undertill karminrött, och dessutom spridda röda, hårlika fjäll där och var på bakkroppen ovan och nedan. — En ♂ och en ♀ av *v. stenzii* hava en sjätte fläck ovan antydd genom en rödaktig skuggning, ehuru de enligt föreskrift bort hava endast 5 röda fläckar på vardera framvingen.

Zygaena lonicerae, ESP. En ♂ har de eljest högröda fläckarna gulröda. Exemplaret ej urblekt.

Zygaena filipendulae, L. En ♂ av även denna art visar samma brist i utvecklingen av den röda färgen som ovannämnda *loniceræ*-exemplar.

Zygaena hippocrepidis, HB. Av denna mycket sällsynta art, som förut lärer vara tagen i Sverige endast en gång, nämligen vid Lund av ZETTERSTEDT, har jag lyckats fånga en

♀ på Värmdö den 18 juli 1897 och en ♂ vid Södertälje den 21 juli 1912 (se »Ent. tidskr.» *17:* 300).

Bombyces.

Sarrothripus revayanus, SCOP., *v. glaucanus,* LAMPA. (?) En ♂ tog jag vid Rosersberg den 6 augusti 1887; förut funnen i Bohuslän i 2 exemplar av BOHEMAN. (Ent. tidskr. *5:* 147).

Sarrothr. revay., v. degeneranus, HB. Är av mig funnen på Värmdö.

Nudaria mundana L. Förekommer vid Stockholm och i Värmland.

Setina irrorella, CL. En hanne från Rådmansö bildar övergång till den nordiska formen *freyeri,* WALLENGR., i det att bakvingarna sakna mörka punkter och framvingarnas punkter äro mycket matta.

Lithosia lutarella, L., *v. pygmaeola,* DOUBLD. Av denna varietet, förut funnen på Gottland av BOHEMAN, tog jag en ♂ i Spånga den 26 juli 1889.

Gnophria quadra, STPH. Förekom på Rådmansö 1884.

Arctia caja, L. Såsom kuriositet må antecknas, att jag den 26 juli 1898 fick en hona utkläckt i fångenskap av följande utseende: Framvingar ovan mattgula, utan andra teckningar än brunaktigt gråa, matta, sinsemellan ej sammanhängande, rundade skuggfläckar, därav 3 vid framkanten, en i fält 5 och en i fält 2 nära utkanten, samt en vid bakkantens mitt. Bakvingarna äro rostgula, med 2 dylika skuggfläckar nära utkanten samt en svag grå skuggning utmed inkanten. Huvud och mellankropp ovan olivbruna, bakkroppen av samma färg som bakvingarna. — Möjligen har denna brist på pigment sin orsak i temperaturförhållanden under puppstadiet? (»Ent. tidskr.» *20:* 206, 220).

Phragmatobia fuliginosa, L. Av denna art har jag fått såväl huvudformen som *v. borealis,* STGR. vid Stockholm, däremot endast varieteten i Mälaretrakten. — En Stockholmshona håller endast 25‴ mellan vingspetsarna; den är kläckt i bur och möjligen svältfödd.

Spilosoma mendica, CL. En ♀, erhållen 1895 av larv, tagen vid Vaxholm året förut, är prydd med många fler

svarta prickar på sina snövita vingar än vanligt, nämligen på framvingen en liten långsträckt prick i framkanten innanför dennas mitt, en rund och en långsträckt nedanför bakre diskribban, en rund vid diskfältets bakhörn, en långsträckt i fältet 5 nära utkanten, en mycket liten ovanför bakkantens mitt, varförutom en liten otydlig prick är antydd i diskfältets främre hörn. Å bakvingarna stå följande prickar: en matt prick i diskfältets utkant, 3 prickar i tvärrad nära utkanten från fält 5 upp mot framkanten, av vilka den bakersta är störst och den främsta minst, samt slutligen en större och en mindre prick helt nära utkanten i fält 1 b och 2. — Denna ganska avvikande form förtjänar möjligen namnet *ab. multipuncta*.

Spil. urticae, ESP. Denna sällsynta art förekom år 1891 på Värmdö.

Hepialus humuli, L. En ♀ från Södertälje håller ej mindre än 76''' mellan vingspetsarna.

Psyche opacella, H. S. Flög på Värmdö år 1890 så sent som den 8—14 juli.

Orgyia gonostigma, FAB. Förekom 1885 på Lidingö. WERMELIN fann den även på samma ö (Entom. tidskr. *9:* 96).

Dasychira abietis, SCHIFF. En larv av denna sällsynta art påträffade jag vid Virå i Södermanland nedanför en ring av larvlim; förgiftad av limmet, kunde den dock ej utvecklas. Arten är ock av O. SANDAHL tagen vid Stäket (Entom. tidskr. *1:* 48).

Das. pudibunda, L. Påträffades av mig vid Ulriksdal och Vaxholm samt på Värmdö. E. HOLMGREN uppger den vara funnen på Ingarö (Ent. tidskr. *7:* 36), och i Vallentuna socken i Uppland (Ent. tidskr. *8:* 23), samt WERMELIN på Hunneberg i Västergötland (Ent. tidskr. *12:* 15).

Limantria monacha, L. *ab. eremita O.* Denna form fann jag sparsamt bland huvudformen på Värmdö samt vid Virå och Stafsjö i Södermanland under härjningsåret 1899. Är även tagen av J. ANDERSSON vid Åhus (Ent. tidskr. *11:* 84).

Trichiura crataegi, L. Såväl huvudformen som *v. ariae,* HB., har jag erhållit på Värmdö, samtliga i augusti månad.

Lachnocampa rubi, L. Isynnerhet honan tyckes mycket

ombytlig i fråga om färgval. Jag har exemplar från mörkt brungrå färg med stark brun skugga dels i mittfältet som en stor trekantig fläck med hela framkanten som bas och inre tvärlinjen som sida, dels utanför yttre tvärlinjen, ända till ljust gulgrå grundfärg utan nämnvärd brunskuggning; med övergångar mellan dessa ytterligheter.

Lasiocampa ilicifolia, L. Larven påträffades i tämlig myckenhet år 1892 å ett inskränkt område på Värmdö, förtärande asptelningar. De voro lätta att få kläckta till fjärilar.

Las. pini, L. Allmän år 1903 i Värmland vid gränsen mot Norge, där en förödande härjning av fjärilns larver pågick (se Ent. tidskr. *24:* 61, 229, *26:* 190). Att märka är, att insekten åtminstone i Värmland liksom ock i Norge behövde 2 år till sin utveckling, i det att larven två vintrar å rad gömmer sig under mossan, innan den blir fullväxt. Att detta torde vara fallet även i Skåne synes framgå därav, att J. ANDERSSON i Ent. tidskr. för 1891, sid. 31, uppger sig hava i mars månad funnit larver, vilkas storlek varierat mellan 20 och 65'''. Dessa måste otvivelaktigt hava varit dels larver från föregående året, och dels sådana, som redan hade två vintrars sömn bakom sig.

Genom uppfödning av ett större antal larver erhöll jag en hel del olika former, av vilka följande torde förtjäna särskild beskrivning såsom representanter för olika grupper, vilka dock inom sig förete en eller annan olikhet. Förutskickas bör, att inom varje grupp hannen i allmänhet är mörkare än honan. Utgår man från det antagandet, att huvudformen är sådan arten vanligen beskrives: framvingarna askgråa med svarta tvärlinjer och vit diskfläck, rotfältet och yttre mellanfältet rostbruna, samt bakvingarna enfärgat bruna, så framstå följande till aberrationer hänförliga grupper:

a) Rotfält och mittfält å framvingarna likfärgade, askgråa, innanför den utpräglat svarta våglinjen löper ett band av starkt framträdande vita eller (hos ♀) gråvita pilfläckar, trakten omkring den vita diskfläcken vanligen förmörkad med gråbrunt. Genom dessa teckningar får fjäriln ett mycket brokigt och vackert utseende. Hannar förekommo rätt allmänt, av honor fick jag blott ett exemplar. *Ab. formosa.*

b) Lika formosa, men både rot- och mittfält till större

delen mörkt rödbruna, eljest gråmelerade; bakvingar svartbruna. Sällsynt, endast en ♂ erhållen. *Ab. fusca.*

c) Alla vingarna ljust isabellfärgade, obetydligt mörkskuggade mot basen, stundom något stötande i grått i utkantsfältet, utan andra teckningar än de något mörkare tvärlinjerna och den vita diskfläcken. Sällsynt, 2 honor från Värmland 1903, en ♀ från Vreta i Östergötland 1890. *Ab. isabella.*

Avståndet mellan vingspetsarna varierar mellan 53 och 81‴.

Drepana curvatula, BKH. Av denna ganska sällsynta art fick jag en ♂ på Rådmansö 1885 (Ent. tidskr. *7:* 103). E. HOLMGREN uppger den vara tagen i Vallentuna socken i Uppland (Ent. tidskr. *8:* 23).

Drep. lacertinaria, L. *v. scincula,* HB. Förekom i Rosersberg och på Lidingö.

Cerura bifida, HB. En i bur kläckt ♂ från Värmdö saknar på framvingarnas vita grundfärg alla mörka teckningar utom de svarta tvärlinjerna, som dessutom äro mycket fina.

Pheosia tremula, CL. Denna fjäril, vars flygtid uppgives vara maj—juli och i de södra landskapen även augusti, flög så nordligt som i Spånga (Uppland) ännu i augusti.

Notodonta ziczac, L. Härav har jag exemplar, som mellan vingspetsarna hålla 31—42‴.

Notodonta tritophus, ESP. = *torva,* HB. Av denna hos oss ytterst sällsynta fjäril fick jag en ♂ kläckt i fångenskap i Spånga 1890 (Ent. tidskr. *15:* 95).

Notod. dromedarius, L. En i bur kläckt ♀ håller ej mindre än 44‴ mellan vingspetsarna.

Notod. camelina, L., *v. giraffina,* HB. Av denna mörka varietet har jag fått utkläckta 3 hannar och 2 honor från Svartsjö, Vaxholm och Värmdö.

Pterostoma palpina, L. Efter larv från Värmdö fick jag utkläckt en märklig ♂ av följande utseende: Framvingarnas grundfärg ovan mörkt rödgul, mot utkanten askgrå, tvärlinjerna tydliga särskilt genom de på vingribborna stående distinkta svartbruna dubbelprickarna, fransarna på bakkantens tand svartbruna; bakvingarna svartbruna med ljusare tvärstrimma, fältet därutanför mörkare än rotfältet. Den skulle med hänsyn till framvingarna kunna hänföras till *v. lappo-*

nica, TEICH, men bakvingarna, som hos sistnämnda varietet skulle vara vita, gör detta omöjligt. Jag föreslår benämningen *ab. fusca.*

Pygaera anastomosis, L. En ♂ av denna sällsynta art lyckades jag fånga på Värmdö den 13 juli 1898. W. MEVES fann den på Dalarö 1884 (Ent. tidskr. *5:* 189), och J. PEYRON 1890 i Uppsalatrakten (Ent. tidskr. *11:* 139).

Thyatira batis, L. *v. juncta* TUTT, med de två röda fläckarna ovan vid framvingens framkant sammanflytande. Hit är att hänföra en hanne, som 1892 togs på Värmdö. Den är ej så avvikande från huvudformen som *ab. confluens,* E. REUTER (Ent. tidskr. *11,* 201).

Cymatophora octogesima, HB. *v. rosea,* TUTT, med framvingarna ovan rikt rödpudrade. En ♂ togs på Värmdö 1890.

Cymat. flavicornis, CL., *ab. unimaculata, mihi,* utmärkande sig genom ringfläckens förlust. En ♂ togs vid Spånga den 1 juni 1889, en på Väddö den 16 juni 1890 (Ent. tidskr. *15:* 95) samt en ♀ på Värmdö den 5 augusti 1898.

Diloba coeruleocephala, L. Hos en ♂ från Torreby i Bohuslän och 2 honor från Martebo på Gottland äro de båda 8-formade vita fläckarna ovan å vardera framvingen förenade till en enda med två gråa kärnor. Denna form torde lämpligen kunna benämnas *ab. coalita.*

Acronycta aceris, L., *ab. candelisequa,* ESP. En ♂ från Värmdö 1892 torde kunna hänföras till denna sällsynta form, åtminstone står den sagda form synnerligen nära.

Acron. tridens, SCHIFF., *v. rosea,* TUTT., med hela framvingarna rödpudrade. ♂ och ♀ togos 1892 på Värmdö.

Acron. psi, L., *v. juncta,* TUTT, med ring- och njurfläckarna sammanstötande med varandra. En ♂ från Österåker i Uppland 1890.

Acron. auricoma. F., *v. menyanthidis,* HAW. (ej VIEW.), med svarta rotstrecket och långsstrecket på ribban 2 starkt förtjockade. En ♂ från Södertälje 1913.

Acron. auricoma, FR. *similis* HAW., grundfärgen mera askgrå utan brunaktiga skuggningar. 2 honor från Värmdö 1897 och Södertälje 1913.

Acron. rumicis, L., *v. salicis,* CURT., som har framvingarna starkt pudrade med svart, så att njurfläcken är nästan

bortskymd. Två honor, därav en från Torreby i Bohuslän 1891 och en från Södertälje 1913.

En hanne från Väddö, tagen i augusti 1890, har på framvingarna ovan våglinjens vita fläckar utsträckta inåt ända till yttre tvärlinjen, varigenom yttre mellanfältet synes vitstreckat; för övrigt äro exemplarets framvingar långsträcktare och smalare samt deras grundfärg ljusare än vanligt. Torde kunna benämnas *ab. striata*.

Bryophila raptricula, HB. Av denna sällsynta fjäril lyckades jag taga två hannar, nämligen i en Spånga den 21 augusti 1888 (Ent. tidskr. *15:* 95) och en vid Vaxholm den 25 juli 1894. Den är enligt E. WAHLGREN funnen även i Karlstadstrakten (Ent. tidskr. *29:* 138).

Bryophila perla, F. *v. flavescens*, TUTT, vars framvingar äro starkt pudrade med rostgult. En ♂ och en ♀, tagna av *H. Rosén* i Nosaby i Skåne, finnas nu i min samling.

Noctuae.

Agrotis polygona, F. Denna art varierar i fråga om framvingarnas yttre mellanfält, som hos fem exemplar i min samling hava detsammas yttre hälft utmed våglinjen ljusare gulgrått, varemot endast en ♀ har hela mellanfältet mörkt ända till våglinjen. — En ♂ saknar den ljusare bakkanten i mittfältet.

Agrotis subrosea, STPH. Det enda exemplar, en ♀, som jag lyckats infånga i Spånga den 7 augusti 1889, torde böra hänföras till *v. subcoerulea*, STGR. Den färgnyans i rosenrött, som huvudformen skall äga, är nämligen tillfinnandes endast strax innanför och utanför ringfläcken, ävensom svagt antydd i yttre mellanfältets främre del.

Agrotis fimbria, L., *v. solani*, FAB., mörkgrön; en ♀ funnen på Värmdö.

Agrotis fimbria, *v. brunnea*, TUTT. Av denna mörkt mahognybruna form hava tagits 3 hannar vid Färjestad på Öland 1882, vid Vaxholm 1894 och på Värmdö 1898.

Agrotis sobrina, GN. Af denna art, som enligt AURIVILLII »Nordens fjärilar» är »mycket sällsynt i områdets södra delar, något allmännare norrut, troligen utbredd över

hela området åtminstone upp till polcirkeln», har jag lyckats fånga 7 hannar och 4 honor vid Rådmansö, Vaxholm, Värmdö, Rosersberg och Spånga. De torde samtliga närmast tillhöra TUTTS *v. suffusa*, med obetydlig, hos somliga nästan ingen gråpudring i rotfältet, utan nästan enfärgat mörkbruna — honorna dock något ljusare rödbruna — med tämligen tydliga mörkare tvärlinjer av samma färgton; bakvingar brungrå, ljusare vid basen och inkanten. 3 af hannarna från Vaxholm och Värmdö hava dock grundfärgen över hela framvingen mera brunaktigt askgrå än rödbrun, och även bakvingarna ljusare gråaktiga än de övriga exemplaren. — De flögo mellan den 28 juli och 10 augusti.

Agrotis augur, F. 2 hannar och en hona från Vaxholm, Fjällbäck (Bohuslän) och Kinnekulle äro blekt rödaktiga med mycket skarpt framträdande, svartkantade ring- och njurfläckar. Den förra fläcken är förbunden med inre tvärlinjen genom en smal linje eller, såsom hos ♂ från Fjällbäck, därigenom att fläcken egendomligt nog blivit kilformig, med sin spets berörande sagda tvärlinje; njurfläcken har en starkt utpräglad fläck vid sin utkant. Även tappfläcken är ganska tydlig. — Dessa exemplar torde vara att hänföra till ESPERS *v. omega*.

Agrotis obscura, BRAHM. En ♀ från Vaxholm har ringfläckens yttre, nedre del så långt utdragen, att den nästan berör njurfläcken. — En ♀, tagen vid Rosersberg, saknar framkantens röda färg, grundfärgen är på framvingarna gråbrun, av tvärlinjerna samt ring- och njurfläckarna synes endast den ljusa fyllningen, och mellan berörda fläckar står en något mörkare skuggning. Detta exemplar synes vara ESPERS *v. obducta*.

Agrotis pronuba, L. Denna allmänna och synnerligen variabla nattfjäril har TUTT sökt indela i en del varieteter förutom TREITSCHKES *v. innuba*. Vid granskning av min samling har jag utom LINNÉS huvudform, den på framvingarna nästan enfärgat ljusgråa, och förenämnda *v. innuba*, den enfärgat svartbruna, funnit: TUTTS *v. ochrea*, enfärgat rostgrå; *v. rufa*, enfärgat roströd; *v. brunnea*, enfärgat rödbrun; *subv. grisea-brunnea*, rödbrun med grå framkant samt mörka fläckar framför och bakom ringfläcken; *v. coerulescens*,

skiffergrå, nästan enfärgad; *subv. distincta-coerulescens*, skiffergrå, med mörka fläckar framför och bakom ringfläcken, mörk njurfläck samt ljusare, grå framkant; ävensom *subvar. ochrea-brunnea.* Ett ovanligt praktfullt han-exemplar, som jag tagit på Skarpön vid Vaxholm den 28 juli 1893 och hänfört till sistnämnda subvarietet, torde kanske förtjäna en särskild beskrivning: Thorax ovan brunaktigt mörkgrå, halskragen vid basen rödgul, däröver står en vit linje och ovanför denna ett mörkbrunt band, överst kantad med vitt. Framvingen är svartbrun, ett rödgult, utåt gulrött längsband löper helt nära framkanten från roten till något bortom ringfläcken, som beröres därav; ringfläcken rödgul, svartkantad, med mörk dubbelkärna, njurfläcken mycket fint kantad med mörkt rostrött, inuti svart med en mycket fin ljusgrå tvärstrimma i mitten; tvärlinjerna äro starkt markerade, den inre dubbel med svartbruna kanter och ljust grågul ifyllning, den yttre verkar såsom en enkel, tandad, svart linje stående i ett brett, ljust grågult tvärband, vilket sträcker sig över hela vingens bredd; innanför ringfläcken står en svart kilformig fläck, som med sin spets når inre tvärlinjen; mellan ring- och njurfläckarna befinner sig en svartkantad, brunsvart, spetsvinklig trekant, med sin bas stödjande sig mot njurfläcken; i vingens mitt står en ljusare skuggfläck, på sin inre del nedanför ringfläcken rödpudrad; i mittfältet äro ribborna svartpudrade, isynnerhet 1 b och 2; våglinjen tydlig, grågul, begränsad inåt av ett brett, mörkt gråbrunt band, nära framkanten dessutom av ett skarpt svart streck, som är sammanhängande och ej, såsom vanligt, uppdelat i två fläckar; på utsidan begränsas våglinjen av ett ljusare, askgrått band, som sträcker sig ända till utkanten; båda dessa band äro genombrutna av ljusare ribbor med därå stående små svarta punkter; utkanten har tydliga svarta, trekantiga fläckar; fransarne med 2 mörka delningslinjer, i innersta delen äro fransarne mörkare gråbruna, mellan de båda delningslinjerna ljusare askgråa, i deras spets vitaktiga. Bakvingarna hava ovan vanlig teckning och färg. På undersidan märkes stark rödpudring på framvingens fram- och utkanter samt på bakvingens främre fjärdedel; bakvingarna äro undertill försedda med tydlig diskpunkt.

Såsom kuriositet må anföras, att vid fångst på äpplehängen ett exemplar, väl igenkännligt genom en stor avskavd fläck på ena framvingen, observerades såsom nattlig stamgäst under ett par veckors tid. Den kom alltid först till hängena och lämnade dem såsom sista man. Slutligen var den borta; den hade kanske dukat under av delirium tremens, ty spirituosa fanns i tillräcklig mängd på hängena.

Agrotis orbona, HUFN. En ♂ tagen vid Fjällbäck i Bohuslän tillhör *v. virgata,* TUTT, prydd som den är med mörk mittskugga över hela vingens bredd.

Agrotis comes, TR., *ab. prosequa,* TR. En ♂ av denna aberration togs i Martebo på Gottland den 3 augusti 1885.

Agrotis castanea, ESP. Av denna mycket sällsynta art, vilken först i Sverige av W. MEVES år 1883 upptäcktes på Dalarö i Södermanland (Entom. tidskr. *5:* 71), sedan av Wermelin togs vid Erstavik, likaledes i Södermanland (Entom. tidskr. *9:* 96), fångade jag 1896 två exemplar på Värmdö, av vilka det ena, ♀, tillhörde *v. laevis, Haw,* och det andra, likaledes en ♀, en ovanligt mörk, förut ej beskriven form (Ent. tidskr. *18:* 62). År 1897 lyckades jag taga ytterligare en ♀ av *v. laevis* på Värmdö (Ent. tidskr. *20:* 220). Förenämnda mörka exemplar, som togs den 6 augusti 1896, är å alla vingarna mörkt sotgrått, med å framvingarna högst otydliga svarta tvärlinjer och begränsning av njurfläcken, samt mycket svaga spår av en ljusare våglinje. Jag skulle därför vilja kalla denna form *ab. fumosa.*

Agrotis hyperborea, ZETT. En ♀ från Rosersberg och en ♀ från Hälsingland, liksom ock en av mig i Hardanger (Norge) tagen ♂ synas tillhöra huvudformen, varemot 2 ♂♂ från Kall i Jämtland stämma med ZETTERSTEDTS beskrivning på *v. alpicola* ZETT. Av *v. carnica,* HERING, har jag 2 exemplar tagna av RUDOLPHI i Jämtland.

Agrotis baja, FAB. Denna art, som i »Nordens fjärilar» uppgives såsom tämligen sällsynt och av LAMPA i »Förteckning över macrolepidoptera» såsom rar, har jag funnit vara allmän på Värmdö, där jag utom huvudformen tagit alla de av TUTT benämnda varieteterna, nämligen: *purpurea,* purpurröd; *grisea,* blekt gråbrun samt *coerulescens,* roströd med dragning åt skiffergrått. Dessutom fick jag vid Rosersberg

den 20 augusti 1887 en ♀, som utmärker sig genom mycket matta teckningar på gulgrå botten, men har innanför framvingens hela, knappt skönjbara våglinje en rad väl markerade svarta punkter. Jag har därför kallat den *ab. punctata* (Entom. tidskr. *8:* 177, *9:* 17). — En annan ♀ från Södertälje, den 22 augusti 1913, är iögonenfallande genom den yttre tvärlinjens ovanliga form; den vanliga dubbellinjen är nämligen förenad till en enda och består av sammanhängande svarta bågar, som stå på den yttre försvunna delen av dubbellinjen och med sina valv nå intill den likaledes försvunna inre delen. Grundfärgen är densamma som hos *coerulescens*. Jag föreslår att den kallas *ab. xysti*. — En enstaka ♀, likaledes från Södertälje och tagen den 31 juli 1913, är nästan enfärgat mörkt brungrå; blott 3 i tvärrad ställda svarta punkter vid våglinjens främre början, några små svarta punkter i framkanten, markerande tvärlinjernas begynnelse, samt den mörka fläcken i njurfläckens nedre del framträda tydligt. Den kunde benämnas *ab. monachi*.

Agrotis rhaetica, STDGR. Av denna i »Nordens fjärilar» ej såsom svensk upptagna art har jag av RUDOLPHI förvärvat en ♂, tagen i Hälsingland 1894. STAUDINGER upptar i sin katalog av 1881 denna fjäril visserligen såsom en varietet av *A. sincera* H. S., men analklaffarnas ej obetydliga olikhet (jfr AURIVILLII »Nordens fjärilar» sid. 116) synes berättiga den att upptagas såsom självständig art.

Agrotis c-nigrum, L. En ♀ från Vaxholm är att hänföra till TUTTS *v. suffusa*; den är nämligen djupt violettsvart på framvingarna, och även bakvingarna äro något mörkare än vanligt mot utkanten.

Agrotis xanthographa, F., *v. cohesa*, H. S. Av denna ljusgråa varietet har jag lyckas fånga 3 exemplar vid Vaxholm.

Agrotis rubi, VIEW. En vacker form av denna art erhöll jag på Väddö den 1 juli 1890. Den skiljer sig från den vanliga genom mycket starkare mörkskuggad inre tvärlinje och utpräglad mittskugga, varjämte den yttre tvärlinjen är på utsidan begränsad av ett svartbrunt band; våglinjen är ljus, utkantsfältet svartbrunt; i övrigt är grundfärgen ljust kastanjebrun. Med anledning av dess tvärbandade utseende torde den kunna benämnas *ab. fasciata*.

Agrotis dahlii, HB. har jag påträffat så långt norrut som vid Rosersberg och på Rådmansö. På Värmdö var den allsicke sällsynt i augusti månad, såväl huvudformen som TUTTS *v. rufa,* den senare djupt rödbrun med dragning åt purpur.

Agrotis brunnea, F., *v. lucifera,* ESP., mörkt purpurfärgad, med rödaktigt mittfält. ♂ och ♀ fångades på Värmdö i juli 1898.

Agrotis brunnea, v. nigricans, HOM. Av denna svartaktiga varietet fick jag ♂ och ♀ på Värmdö i juli 1898, samt en ♂ vid Södertälje i juli 1913.

Agrotis festiva, HB. Med ledning av AURIVILLII och TUTTS beskrivningar har jag sökt inrangera de av mig erhållna exemplaren av denna mångskiftande art efter dess olika former, och antecknar dem nu sålunda:

Huvudformen: mörkt purpurfärgad eller rödbrun med ljust rotfält, utan mörk kvadratfläck mellan ring- och njurfläckarna;

v. subrufa, HAW.: rödbrun grundfärg, med mörk kvadratfläck;

v. conflua, H. S.: ljust roströd, utan kvadratfläck;

v. mendica, F.: ljust roströd, med kvadratfläck;

v. primulae, ESP.: ljusgul, med kvadratfläck;

subv. quadrata, TUTT: skiffergrå, med starkt markerad kvadratfläck och dylik fläck innanför ringfläcken;

ab. diducta, ZETT.: enfärgat rödbrun, tvärlinjerna nästan enkla, inga gränsfläckar vid ringfläcken.

Av ovanstående former synes åtminstone i Uppland huvudformen vara mindre allmän, däremot *subrufa* den vanligast förekommande. Av den ganska avvikande *diducta* har jag erhållit endast ett exemplar, en ♀, vid Vaxholm den 9 juli 1894.

Agrotis depuncta, L. förekom ej sällsynt vid Vaxholm. En därstädes den 6 augusti 1894 tagen ♀ med rödbrun grundfärg torde kunna hänföras till *v. mendosa,* HB.

Agrotis simulans, HUFN. En ♀ togs så sent som den 14 augusti i Spånga.

Agrotis simulans, v. suffusa, TUTT. 2 ♀♀ från Södertälje, med framvingarna mörka, svartaktiga, men med tydliga tvärlinjer och stigmata, med även bakvingarna

svartaktiga, ljusare mot roten, kunna hänföras till denna form.

Agrotis recussa, HB. Denna sällsynta art har jag i 7 exemplar lyckats fånga vid Rosersberg och Vaxholm samt på Rådmansö åren 1883—1893. Är även av J. PEYRON funnen på Lidingön 1905 (Ent. tidskr. *32:* 125).

Agrotis exclamationis L. Följande avvikande former hava tagits, förutom den allmänna huvudformen:

v. picea, HAW.: svartgrå grundfärg, en ♀ tagen vid Södertälje den 12 juli 1913;

v. pallida, TUTT: blekt vitgrå, en ♀ från Vaxholm den 6 juli 1894; samt

v. brunnea, TUTT: mörkt rödbrun, 3 exemplar från Väddö, Rådmansö och Vaxholm.

Agrotis nigricans, L. Följande från huvudformen avvikande former torde få antecknas:

v. rubricans, ESP.: ljusare, framvingarna rödaktigt mörkbruna, från Rosersberg och Vaxholm;

v. quadrata, TUTT: rödaktigt mörkbrun, med utpräglad svart kvadratfläck mellan ring- och njurfläck, från Vaxholm och Värmdö; samt

v. ursina, GOD.: svartbrun, tvärlinjer, ring- och njurfläckar mörkare, den senare stundom vitkantad; en ♂ och en ♀ från Södertälje och Vaxholm.

Agrotis islandica, STDGR, *v. rossica,* STDGR. På Skarpö nära Vaxholm hade jag den 7 augusti 1893 lyckan att fånga denna fjäril, en oskadad ♂, varav huvudformen är känd från Island, Labrador och Grönland samt nämnda avart från Sibirien, men bäggedera voro då okända för svenska faunan (Ent. tidskr. *15:* 95, 123.) Lämpligt vore kanske att här lämna en fullständig beskrivning av det fångna exemplaret:

Huvud och halskrage ljust rödaktigt brungula, på hjässan mellan antennerna en mörkbrun fläck, vinglock och mellankropp mörkbruna, den senare baktill med ljusgråa tofsar försedda med två mörka tvärband. Bakkroppen askgrå. Framvingarnas grundfärg ljust rödaktigt gulbrun, inre och yttre tvärlinjerna vågiga, den förra med 3 stora bågar, den senare, ehuru tämligen långt avlägsnad från njurfläcken, gör närmare framkanten en skarp sväng inåt, så att den slu-

tar framom nämnda fläck; tvärlinjerna äro dubbla, mörkare, fyllda med grundfärgen; ring- och njurfläckarna blågråa, gulkantade, mycket tydliga; tappfläcken stor, svartkantad, fylld med mörkgrått, vilken färg, ehuru något ljusare, även upptar fältet 1 b från roten till yttre tvärlinjen; i framkanten av sagda fält, innanför tappfläcken, står ett grönsvart långsstreck, som inåt når intill den ofullständiga rottvärlinjen; en kilformig fläck innanför ringfläcken och fältet mellan ring- och njurfläckarna äro likaledes grönsvarta; utanför ringfläcken befinner sig en stor, trekantig, grönaktigt brun skuggfläck, med njurfläcken till bas, framkanten till sida och med spetsen nående till våglinjens utgångspunkt vid framkanten. Våglinjen är fin, sammanhängande, vid ribban 7 med en ingående vinkel, av grundens ljusa färg, men på insidan smalt mörkskuggad; utkantsfältet är mörkt gråbrunt, med otydliga trekantiga svarta kantfläckar mellans ribbornas ändpunkter. Fransarna äro bruna och delas av en otydlig, fin, ljus linje. Bakvingen är gulgrå med mörkare utkantsfält, månfläck och ribbor, dess fransar vita med bred, brun delningslinje. Antennerna med tofsiga pyramidtänder; analklaffarna långa, mycket smala, jämnbreda.

Agrotis tritici, L. Av denna art har jag utom huvudformen — mörkt gråbrun grundfärg, med ljus framkant och tydliga teckningar — erhållit:

v. detorta, Ev.: blekt gulbrun, med något ljusare framkant, teckningarna mer eller mindre tydliga; från Borgholm och Ottenby på Öland samt Hällekis i Västergötland;

v. valligera, Haw.: rödbrun, utan ljus framkant, med tydliga tvärlinjer; en ♂ från Södertälje;

v. vitta, Hb.: skifferbrun med ljus framkant och mer eller mindre tydliga tvärlinjer; från Vaxholm; samt

v. obelisca, Hb.: blekt skiffergrå, utan ljus framkant, teckningarna otydliga; en ♀ från Spånga.

Agrotis segetum, Schiff., *v. subatratus,* Haw. Av denna ganska avvikande varietet, svart, med en rad små ljusa fläckar på våglinjens plats, fick jag en ♂ på Rådmansö 1884 och en ♀ på Väddö 1890.

Agrotis corticea, Hb. Bland huvudformen är att märka en ♂ från Vaxholm, som har den eljest hos denna art starkt

utvecklade tappfläcken endast punktformig; en ♀ från Väddö har den, i motsats härtill, ovanligt lång och därjämte, genom bred svartpudring av bakre diskribban, skenbart utdragen ända till den stora svarta njurfläckens nederkant, varigenom uppstår en starkt markerad teckning av en svart bila med eggen vänd mot framkanten och skaftet mot roten. Dessutom må antecknas följande förut beskrivna former:

v. subfuscus, HAW.: grundfärg mörkbrun, tvärlinjer och stigmata nästan försvunna i den enfärgade grunden; en ♀ från Vaxholm; samt

v. brunnea, TUTT: rödbrun, svartpudrad, tvärlinjer och stigmata tydliga, från Rådmansö och Väddö.

Agrotis praecox, L. Denna sällsynta och vackra art har jag från Ingarö i Södermanland, 1882, och Södertälje, 1913.

Agrotis occulta, L. En ovanligt vacker ♀, tagen vid Södertälje den 30 juni 1913, utmärker sig från den vanliga huvudformen genom betydligt starkare blåpudring över hela framvingarna, varjämte bakvingarna äro sotsvarta, mycket mörkare än vanligt, saknande huvudformens gulaktiga anstrykning och i färg bjärt avstickande mot de snövita fransarna. Alla vingarna äro dessutom något bredare än vanligt. Avståndet mellan vingspetsarna är 62‴. Framvingarnas alla teckningar äro fullt tydliga. Då ej ens TUTT synes ha fått denna avart i sikte, tillåter jag mig föreslå benämningen *ab. caerulescens*.

Charaeas graminis, L., *v. albipunctata*, LPA. En vid Dufed i Jämtland tagen ♀ tillhör denna av LAMPA såsom sällsynt uppgivna varietet.

Mamestra nebulosa, HUFN., har jag tagit så nordligt som Väddö.

Mamestra thalassina, ROTT. Av denna art har jag fått följande avarter:

v. achates, HB., som är mera enfärgat rödaktig än huvudarten; en ♂ från Stockholmstrakten 1883, 2 ♀♀ från Värmdö 1892 och Spånga 1889; samt

v. humeralis, HAW.: gråbrun; en ♂ från Södertälje 1913 och en ♀ från Värmdö 1898.

Mamestra dissimilis, Knoch. Av denna allmänt förekommande art äger jag följande avarter:

v. snasa, BKH.: ljusbrun, svartfläckig; ♂ från Dalarö, Södermanland 1885, ♀ från Vaxholm 1894;

v. w-latinum, ESP.: mörkbrun med blandning av askgrått, nästan enfärgad; ♀ från Värmdö 1892; samt

v. confluens, ESP.: svartgrå, nästan enfärgad; ♂ från Värmdö 1892, ♀ från Spånga 1889.

Mamestra pisi, L., *v. splendens,* STEPH.: rödbrun, nästan enfärgad utom den vita våglinjen; en ♀ från Värmdö 1892.

Mamestra brassicae, L., *v. decolorata,* STDGR.: ockragrå, mörkfläckig, med vit njurfläck och våglinje; en ♂ från Rådmansö 1884;

v. albicolon, ST.: grå, fläckad med gult, våglinjen tydlig; den hos oss allmännaste formen (se Entom. tidskr. *33:* 87); från Spånga, Vaxholm och Stockholm, samt

v. albidilinea, HAW.: svart med vit njurfläck och våglinje; ♂ från Södertälje 1913.

Mamestra glauca, HB. En starkt blågrå ♀, kläckt 1891 ur en larv tagen så sydligt som vid Torreby i Bohusläns kustland, skiljer sig iögonenfallande från uppländska exemplar, i det att våglinjens ovanligt grova svarta kilfläckar sammanhänga med varandra och med den likaledes ovanligt förtjockade halvmånformiga svarta fläcken nära inkanten, varigenom fjäriln erhåller ett synnerligen prydligt utseende. Uppmärksamhet borde fästas därå, huruvida ej denna avvikande form möjligen är konstant i södra delen av landet, åtminstone i dess lågland, där arten ju emellertid torde förekomma mycket sparsamt. I så fall skulle huvudformen utgöra en mellanform mellan den lappländska *v. lappo,* DUP. och den nu beskrivna, vilken jag skulle vilja benämna *ab. ornata.*

Av förenämnda *v. lappo* har jag år 1890 fått kläckt en ♀ från en larv, som jag tagit i Spånga (Ent. tidskr. *15:* 95).

Mamestra dentina, HB., *v. latenai,* PIER. Denna mörka varietet fann jag på Rådmansö 1884 (Ent. tidskr. *7:* 103).

v. dentina, FAB. (ej HB). Åtminstone i Uppland synes denna mera rostfärgade form var lika allmän som HÜBNERS huvudform.

v. hilaris, ZETT. (= *leucostigma,* HAW.) En ♂ tagen på Rådmansö 1885 torde närmast vara att hänföra till denna nordiska form (Ent. tidskr. *7:* 103).

En ♀ från Hälsingland har ett egendomligt utseende. Färgtonen är gulbrun med jämförelsevis otydliga teckningar; de eljest uti ett mörkt fält liggande vita »tänderna» äro bortfallna, så att mittfältet nedanför bakre diskribban består av en stor mörkbrun fläck, som sträcker sig till nära bakkanten, endast genomskuren av den något ljusare ribban 2 och den nästan omärkligt ljusare ribban 3. Jag föreslår benämningen *ab. edentata.*

Dianthoecia proxima, HB., *ab. ochrostigma,* EV. En ♀ av denna avart är tagen i Spånga.

Ammoconia caecimacula, F. En ♀ från Svartsjö håller endast 35''' mellan vingspetsarna, en annan från samma trakt däremot 45'''.

En vid Svartsjö d. 11 september 1886 fångad ♀, som mellan vingspetsarna håller 43''', har framvingarna påfallande ljust gulaktigt gråa och saknar såväl den mörka skuggfläcken utanför njurfläcken, som den bruna beskuggningen innanför våglinjen. Den kunde benämnas *ab. pallida.*

Polia polymita, L. En ♀ från Värmdö håller ej mindre än 42''' mellan vingspetsarna.

Miselia oxyacanthae, L. En stor ♂ från Värmdö mäter mellan vingspetsarna 45'''.

En ♂, tagen vid Svartsjö den 11 september 1886, en ♀ från samma trakt och år av den 10 september, ävensom en ♀ från Södertälje den 3 oktober 1913 äro på framvingarna prydda med silvervita tvärband innanför våglinjen, med eller utan svaga mörkare pilfläckar inom bandet. Den torde kunna kallas *v. argentea.*

Hadena porphyrea, ESP., var ej sällsynt på Värmdö och vid Södertälje.

Hadena adusta, ESP., *v. baltica,* HERING fann jag vid Södertälje den 3 juli 1913;

v. duplex, HAW.: svartbrun, nästan enfärgad; en ♂ från Dalarö den 25 juni 1884, en ♀ från Vaxholm den 13 juli 1894;

v. satura, ST., liknande *duplex,* men med det svarta längsstrecket vid tappfläcken starkt utbildat i längd och bredd, en ♀ från Väddö.

Hadena lateritia, HUFN. En svartbrun ♂, utan andra

teckningar än njurfläckens vita utkant och en svag antydan av den ljusare våglinjen, påträffades vid Södertälje den 19 juni 1913. Jag föreslår benämningen *ab. nigricans.*

Hadena sublustris ESP. Samtliga exemplar jag fått från Vaxholm, Dalarö och Öland likna mera HÜBNERS ljust ockrafärgade *lithoxylea,* än ESPERS mörkt ockrafärgade med framvingarnas inre två tredjedelar mörkpudrade och yttre tredjedelen ljusare.

Hadena rurea, FAB., *v. putris,* HB., som betydligt skiljer sig från FABRICII *rurea* genom sitt mörka tvärband, vilket når över framvingens hela bredd; en ♀ från Väddö 1890;

v. ochrea, TUTT: gulaktig grundfärg, teckningarna typiska; synes vara den i Uppland vanligaste formen;

v. intermedia, TUTT: rödaktig grundfärg, med de vanliga teckningarna; en ♀ funnen på Väddö 1890.

Hadena remissa, HB., har jag tagit så nordligt som på Väddö.

Hadena secalis, L. (= didyma, Esp.) Av denna allmänna och ytterst variabla art har jag förutom huvudformen överkommit följande varieteter, enligt TUTTS utredning och beskrivningar:

v. nictitans, ESP.: roströd eller rostbrun, tvärlinjer tydliga, njurfläcken vitaktig; från Spånga, Värmdö, Vaxholm och Rådmansö;

v. secalina, HB.: lika med föregående, men njurfläcken av grundens färg; en ♂ från Värmdö;

v. furca, HAW.: grundfärgen lika med föregående, men en stor trubbvinklig triangel, vars bas bildas av framkanten och vars spets icke når bakkanten, ävensom utkantsfältet äro betydligt mörkare, njurfläcken är vit eller rostfärgad; från Stockholm, Värmdö och Rådmansö;

v. nigra, TUTT: svart, enfärgad, njurfläcken vit eller rostfärgad; från Vaxholm och Rosersberg;

v. lugens, HAW.: svartaktig, tvärlinjerna dock synliga, men utan svart längsstreck dem emellan, njurfläcken vitaktig eller rostfärgad; från Rosersberg och Vaxholm, likväl blott honor;

v. leucostigma, ESP.: svartaktig, tvärlinjerna dock synliga, ett svart längsstreck mellan dem, njurfläcken vit eller gulaktig; från Värmdö och Spånga; samt

v. oculea, GN.: Till teckning lika *furca,* men grundfärgen är ljust gulgrå; en ♀ från Svartsjö.

Hadena literosa, HB. Denna lilla vackra och sällsynta art har jag funnit vid Vaxholm (Ent. tidskr. *15:* 96) och på Värmdö, inalles en ♂ och 5 ♀♀. Av dessa äro 4 honor från nämnda platser av åren 1894—1897 avvikande i så måtto, att vinglock och mellankropp i stället för gråa äro rödbruna, starkt avstickande mot den gråa halskragen, varjämte yttre mellanfältet är mycket starkt rosenrött, ej blott med röd anstrykning. Jag skulle vilja kalla denna vackra form *v. delicata.*

Hadena strigilis, CL. Följande avarter torde få antecknas såsom funna hos oss:

v. praeduncula, HAW.: ljust askgrå grundfärg med gråvitt yttre mellanfält, till utseende och storlek vid flyktigt påseende något liknande *Hadena literosa,* Haw; en ♂ på Värmdö 1897;

v. suffuruncula, FREY.: askgrå, med rödaktigt grått yttre mellanfält; från Vaxholm, Värmdö och Södertälje, 1893—1913;

v. aerata, ESP. = *ab. latruncula,* LANG.: enfärgat mörkgrå, den yttre tredjedelen något ljusare; från Värmdö 1896 och 1897;

v. rufa, TUTT: Inre ²/₃ svarta, yttre ¹/₃ mörkt rödgrå, teckningarna tydliga; en ♀ från Södertälje 1913; samt

v. aethiops, HAW.: enfärgat brunsvart, teckningarna nästan försvunna; en ♀ från Halland 1886.

Dipterygia scabriuscula, L., *v. pinastri,* L. Djupt svart, ej svartbrun; från Värmdö och Södertälje.

Hyppa rectilinea, ESP., *v. semivirgata,* TUTT. Av denna vackra varietet, utmärkt därigenom att hela fältet mellan rottvärlinjen och yttre tvärlinjen nedom njur- och ringfläckarna ända till bakkanten är svartbrunt, har jag fått en ♂ på Värmdö 1896 och en ♀ vid Vaxholm 1894.

Naenia typica, L. Vid Södertälje erhöll jag år 1913 två något avvikande honor med djupt svart grundfärg, något litet ljusare dock i yttre mellanfältet och i utkanten; ribborna vita.

Helotropha leucostigma, HB., *ab. fibrosa,* HB. Av denna form har jag fått två hannar och två honor vid Rosersberg

och Svartsjö, varjämte jag har 2 honor från Ottenby på Öland. Övergångsformer förekommo emellertid vid Södertälje.

Hydroecia nictitans, BKH. I sitt arbete »The british noctuae and their varieties» har TUTT från denna art skilt den eljest vanligen såsom varietet därav uppförda *lucens*, FRR. och av anförda skäl upptagit den sistnämnda såsom en särskild art. Som den redan genom sin storlek mycket avviker från *nictitans* — av de i min samling befintligin *nictitans* håller ingen över 31‴ mellan vingspetsarna, medan ingen *lucens* understiger 34‴ —, och i synnerhet då, så vitt jag kunnat se på torra exemplar, även analklaffarna visa olikheter, i det att *lucens* har dem betydligt bredare bilformiga, har jag ej tvekat att här nedan uppföra *lucens* såsom egen art; detta även med hänsyn därtill, att även *lucens* i likhet med *nictitans* inom sig innesluter åtskilliga olika färgvariationer. Såsom lokalform kan *lucens* ej anses, enär den åtminstone enligt min erfarenhet förekommer på samma lokaler som *nictitans*.

Av den sistnämndas variationer har jag funnit:

v. auricula, HAW.: med vacker djupröd grundfärg och vit njurfläck; 5 exemplar från Rosersberg, Värmdö och Vaxholm;

v. erythrostigma, HAW.: ungefär lika *auricula*, men med röd njurfläck; 5 exemplar från Rådmansö, Vaxholm, Stockholm, Rosersberg och Spånga; samt

v. obscura, TUTT: mörkt rödbrun, med gul eller vit njurfläck; 4 exemplar från Södertälje.

Hydroecia lucens, Frr. Utom huvudformen: mörkt brunröd i grundfärg, en ♂ tagen i Rosersberg den 21 aug. 1887, har jag fått

v. pallida, TUTT: mattgrå med svag dragning till rött, njurfläcken vit; en ♀ från Rådmansö den 10 augusti 1884[1]; samt

v. rufa, TUTT: klart ljusröd; tre exemplar från Rådmansö, Vaxholm och Dalarö.

Hydroecia micacea, ESP. Huvudarten har jag funnit vid

---

[1] Detta är samma fynd, som omnämnes i Entom. tidskr. 7: 103 under namn av *Hydroecia nictitans, v. lucens*, FRR.

Vaxholm, Värmdö och Södertälje. En ♀ mäter ej mindre än 42''' mellan vingspetsarna. — Avarter har jag två, nämligen

v. grisea, TUTT, vitgrå med någon dragning åt köttfärg; en hona från Spånga 1889; samt

v. brunnea, TUTT, framvingarna bruna; två hannar från Värmdö 1896 och 1898.

Nonagria typhae, THNBG. Tagen så nordligt som Rimbo i Uppland af W. MEVES.

Tapinostola musculosa, HB. Denna art uppgives i »Nordens fjärilar», 1888—1891, dittills vara funnen endast i Jylland. Vid närmare granskning av mina under signaturen *T. hellmanni* placerade exemplar fann jag emellertid, att tre av dem, nämligen en ♂ och en ♀ tagna på Skarpön vid Vaxholm den 8 och 5 augnsti 1893, ävensom en ♀, fångad på Värmdö den 1 augusti 1896, måste tillhöra *musculosa.* Då dessa båda arter äro mycket lika varandra, är det ej omöjligt att flera svenska exemplar av *musculosa* finnas i samlingar under orätt namnbeteckning. Hos hannarna är väl säkraste igenkänningstecknet analklaffarnas form, ty ej alltid framträda framvingarnas två vitaktiga längsstreck fullt tydligt, särskilt om exemplaret råkar vara något slitet.

Tapinostola hellmanni, EV., jämte dess *ab. saturata* lyckades jag få i 13 exemplar vid Rådmansö, Vaxholm, Värmdö och Södertälje; båda formerna förekommo på samma lokaler och tider (Entom. tidskr. *7:* 103, *15:* 96). Även WERMELIN har funnit arten i Södermanland (Entom. tidskr. *12:* 15.) Jag har exemplar, som ej hålla mer än 21—22''' mellan vingspetsarna, utan att därför tillhöra *T. furva;* de äro hannar, vilkas analklaffar giva utslaget.

Leucania impura, HB., *v. fuligosina,* HAW. Till denna varietet, vilken har ett mindre antal svarta punkter på framvingarna än HÜBNERS huvudform, höra alla de av mig tagna *impura*-exemplaren från Rådmansö, Stockholm, Spånga, Vaxholm och Södertälje. De sakna den ena av dubbelpunkterna ovanför mittribban och punkten nära inkanten på framvingarna.

Leucania pallens, L. Exemplaren av höstgenerationen, augusti—september, synas vara påfallande mindre, 29—30''', än de från sommaren, juni—juli, som mäta 32—38''' mellan vingspetsarna. Av

v. ochracea, ST., — som har framvingarna ljust rostfärgade med svagt rödaktig anstrykning, mörkare streck mellan ribborna, de mörkaste vid bakkanten, samt bakvingarne något gråpudrade — har jag två honor från Vaxholm 1893, och Stafsjö i Södermanland 1898.

Leucania comma, L., *v. ochracea,* TUTT. Av denna form, vars grundfärg på framvingarna är brunaktigt ockra, dragande i rött, har jag exemplar från Hälsingland, Rådmansö och Vaxholm.

En vid Södertälje den 6 juli 1913 tagen ♀ har hjässa, halskrage, vinglock, thorax, bakkropp, framvingar och bakvingar enfärgat ljusgråa, utan andra teckningar än det svarta rotstrecket och en ytterst liten svart punkt vid diskfältets utkant. Den torde kunna benämnas *ab. pallida.*

Grammesia trigrammica, HUFN., *v. evidens,* BORG, med roströd grundfärg på fram- och bakvingarna. En ♂ togs vid Vaxholm 1893.

Caradrina morpheus, HUFN., *v. sepii,* HB. I motsats till HUFNAGELS gulgråa huvudform skall HÜBNERS *sepii* vara blekt rödbrun. Den senare formen synes nästan vara den vanligare i Uppland, jag har den från Stockholm, Rådmansö och Södertälje.

Caradrina quadripunctata, FAB., *v. albina,* EV., som är ljust rostgul på framvingarne i stället för mörkare askgrå eller gulbrun såsom huvudformen. Funnen vid Vaxholm samt på Gottland och Öland.

Caradrina menetriesi, KRETSCHMAR. Denna sällsynta art har jag fått på Rådmansö och Värmdö samt vid Spånga och Södertälje (Entom. tidskr. *7:* 103).

Caradrina grisea, EV., har jag lyckats få på Väddö och Värmdö samt vid Södertälje och Stockholm (Entom. tidskr. *5:* 72, *15:* 96).

Caradrina taraxaci, HB. Utom den rödbruna huvudformen med tydliga tvärlinjer har jag fått

v. sordida, HAW., rödbrun, utan tydliga teckningar; vid Vaxholm 1893, samt

v. redacta, HAW., askbrun, med otydliga tvärlinjer; från Rådmansö, Vaxholm och Värmdö.

Rusina umbratica, GÖTZE, *v. obscura,* TUTT: framvingarna

enfärgat svartbruna, utan tydliga teckningar, endast njurfläcken stundom svagt antydd. Avstånd mellan vingspetsarna 27—34'''. 5 exemplar tagna vid Södertälje 1913.

Amphipyra tragopogonis, L., *v. tetra,* HAW. Grundfärgen svartbrun. Flera exemplar från Södertälje 1912 och 1913.

Taeniocampa gothica, L. Av denna synnerligen variabla art har jag tillvaratagit ett stort antal exemplar, till någon del ock genom uppfödning av larver. Jag har sökt ordna dem med ledning av TUTTS bearbetning. Då möjligt är, att en eller annan av hans former äro lokalvarieteter hos oss, har jag för en tilläventyrs blivande närmare utredning härom uppgivit fångstorterna för varje form.

LINNÉS hufvudform *gothica,* grundfärgen mörkt svartgrå med svart karaktärsfläck (den ringfläcken på sidorna och bakkanten omgivande mörka fläcken), har jag från Väddö, Värmdö och Södertälje.

Var. pallida, TUTT, blekt vitgrå, med svart karaktärsfläck, från Södertälje och Martebo på Gottland. — En ♂ från sistnämnda ställe har på vänstra framvingen karaktärsfläcken avbruten nedanför ringfläcken.

Var. rufescens, TUTT, rödaktigt grå, fläckig, karaktärsfläcken svart; från Kall i Jämtland (28'''), Värmdö, Södertälje, Martebo. — En ♂, tagen på äpplehängen vid Södertälje den 3 maj 1913, har högra framvingen 3,5''' kortare än den vänstra, med nedtill avbruten karaktärsfläck på den förra.

Var. suffusa, TUTT, rödaktig, enfärgad, utan andra tydliga teckningar än den svarta karaktärsfläcken och det svarta längsstrecket i fält 1 b innanför yttre tvärlinjen. En ♂ från Värmdö, en ♀ från Delsbo i Hälsingland.

Var. rufa, TUTT, ljusröd, med svart karaktärsfläck. 5 ♂♂, men blott 1 ♀; en ♂ är från Hälsingland, alla övriga från Martebo och Södertälje.

Var. brunnea, TUTT, djupt rödbrun med dragning till purpur, och svart karaktärsfläck; från Värmdö, Södertälje och Martebo.

Var. obsoleta, TUTT, mörkt svartgrå, utan tydlig karaktärsfläck; en ♂ från Hälsingland.

Var. gothicina, H. S., rödaktig, karaktärsfläcken blek eller otydlig; från Hälsingland, Värmdö och Södertälje.

Var. obsoleta-rufescens, TUTT, rödaktigt grå, med blek eller otydlig karaktärsfläck; två par från Hälsingland.

Slutligen torde jag böra anteckna en egendomlig aberration, som jag icke sett beskriven förut. Det är en ♂, kläckt 1898 i fångenskap efter en på Värmdö tagen larv. Efter grundfärg m. m. tillhör den *v. obsoleta,* men fältet mellan yttre tvärlinjen och utkanten är genomdraget av längsgående vita streck, som ligga på eller invid ribborna 2—7. Jag skulle vilja kalla den *ab. albostriata.*

Taeniocampa pulverulenta, ESP., *v. nanus,* HAW., rödaktigt grå, betydligt ljusare än huvudformen; en ♂ från Uppland utan närmare angiven fyndort, två honor från Värmdö 1898.

Taeniocampa incerta, HUFN., *v. pallida,* LPA; en ♂ från Södertälje;

v. nebulosa, HAW.: mörkt skiffergrå med rödaktig anstrykning och med mittskugga; från Rådmansö, Vaxholm, Värmdö och Torreby i Bohuslän;

v. subcetaceus, HAW.: mörkt skiffergrå, nästan enfärgad, med en fin gulaktig våglinje, men med övriga teckningar otydliga; en ♂ från Väddö; samt

v. fuscata, HAW.: djupt brunsvart; en ♂ från Värmdö.

Taeniocampa opima, HB., har jag från Värmland och Hälsingland; dessutom

v. firma, HB.: glänsande skiffergrå, med mittlinje (ej band); 3 hanar från Hälsingland, Södertälje och Martebo på Gottland;

v. grisea, TUTT: ljusgrå, mittskuggan nästan borta; en ♀ från Spånga; samt

v. intermedia, TUTT: gråbrun, nästan enfärgad; en ♂ från Hälsingland.

Panolis griseovariegata, GÖZE, *v. grisea,* TUTT, är grön-grå i grundfärgen i stället för röd. En ♂ från Värmland 1884.

Pachnobia rubricosa, FAB., *v. pilicornis,* BRAHM, är skiffergrå över hela framvingen, i stället för rödbrun med grå framkant; en ♀ från Hälsingland.

Calymnia trapezina, L., *v. rufa,* TUTT, ljusröd i stället för vit- eller ockragrå; med tydliga tvärlinjer. Från Stockholm, Vaxholm, Värmdö och Borgholm åren 1882—1897.

En ♂, tagen på Värmdö den 28 juli 1897, utmärker sig genom mörkt roströd grundfärg, pudrad med brunt, och en brunaktig mittskugga, som nedom njurfläcken utsänder en bred gren till framkanten vid våglinjens början; utkantsfältet är brunt, tvärlinjerna tydliga. Kunde måhända benämnas *ab. badia.*

Cosmia paleacea, ESP., *v. angulago,* HAW. Rikt orangefärgad, teckningarna roströda. Av denna praktfulla form har jag fångat exemplar vid Spånga, Vaxholm, å Värmdö och vid Södertälje, ävensom övergångar från densamma till den ljusgula huvudformen, vilken sistnämnda i sin rent typiska form synes vara mindre allmän i Uppland och Södermanland.

Dyschorista fissipuncta, HW., *v. corticea,* ESP., mörkt roströd i grundfärgen; en ♂ från Borgholm, Öland.

En ganska avvikande ♀ tog jag vid Södertälje den 25 juli 1913. Framvingarnas grundfärg är ljust askgrå, där och var mörkskuggad, ring- och njurfläckarna av grundens färg, den sistnämnda fläcken i mitten något förmörkad. De vanliga teckningarna mellan sagda fläckar, tappfläckens spets, rotstrecket och kilfläckarna framför våglinjen djupt svarta och skarpt framträdande. Bakvingarna äro även ljust askgråa, mot utkanten något förmörkade. Den kunde benämnas *ab. pallida.*

Plastenis retusa, L., förekom på Väddö och Värmdö, dock erhöllos endast 3 honor (Entom. tidskr. *15:* 96).

Plastenis subtusa, L. Av denna rätt sällsynta fjäril togos 8 exemplar på Värmdö. WERMELIN uppger sig (Entom. tidskr. *9:* 96) hava funnit den vid Erstavik i Södermanland.

Cleoceris viminalis, FAB. Bland de många exemplar jag fått av denna art passa blott 2, en ♂ och en ♀, från Rosersberg och Värmdö, in på FABRICII huvudform: framvingarnas inre hälft mörkare, brunaktig, den yttre hälften grå. Alla övriga exemplaren, de flesta från Värmdö, tillhöra HÜBNERS *scripta,* med ljus silvergrå grundfärg över hela framvingen. Den senare formen synes alltså vara den vanligaste i Uppland.

Orthosia lota, CL., *v. pallida,* TUTT. Alla vingar ljust gulaktigt gråa, den mörka fläcken i njurfläckens nedra del ävensom våglinjen starkt framträdande. En ♂ från Stockholm; samt

v. rufa, TUTT. Framvingar rödaktiga. Tagen vid Stockholm, Svartsjö och Södertälje.

Orthosia circellaris, HUFN., *v. ferruginea,* HB., med gulröda framvingar, tagen vid Vaxholm, Värmdö, Rosersberg och Södertälje.

Orthosia helvola, L. Av denna vackra fjäril har jag lyckats erhålla följande fyra från huvudformen avvikande varieteter, vilka fynd omförmälts redan förut i Entom. tidskrift *18:* 62, nämligen

v. rufina, L. = *catenata,* ESP.: lysande röd, tvärbanden med dragning till purpur; en ♂ från Svartsjö;

v. punica, BORK.: rostgul med mörka, purpurfärgade tvärband; en ♀ från Värmdö;

v. ochrea, TUTT: grundfärgen skiftande i grönt; från Värmdö, Svartsjö och Södertälje; samt

v. rufa, TUTT: ljusröd, tvärbanden otydliga; från Svartsjö.

Orthosia nitida, FAB., som i »Nordens fjärilar» uppgives vara inom Sverige funnen endast i Skåne, Småland och vid Stockholm, var på Värmdö ej synnerligen sällsynt. Utom huvudformen fick jag tre hannar med grundfärgen i ljus sepia, med de ljusa ribborna ändock starkt framträdande. Övergångar till huvudformen förekommo emellertid. — WERMELIN har funnit arten i Erstavik i Södermanland (Entom. tidskr. *9:* 96).

Xanthia fulvago, L., *v. suffusa,* TUTT = *cerago,* NEWMAN, utmärker sig därigenom, att framvingarnas teckningar, mörkt purpurbruna, sammanflyta till en bred, Y-formig tvärteckning. En ♀ påträffades vid Södertälje 1913.

Orrhodia vau punctatum, ESP., skall enligt »Nordens fjärilar» vara funnen endast i Skåne och Blekinge samt vid Västerås. Mycket glad blev jag därför, när jag i april och maj samt i oktober 1913 på äpplehängen vid Södertälje lyckades få ej mindre än 9 exemplar, därav 5 hannar och 4 honor. De synas stöta något mera i rött än de få skåningar jag äger. — J. PEYRON uppger den ock vara funnen på Lidingö två gånger (Entom. tidskr. *32:* 126).

Orrhodia vaccinii, L. Bland de omkring 100 exemplaren av denna art, vilka jag tagit huvudsakligen vid Södertälje,

har jag lyckats återfinna samtliga av TUTT i »The british noctuae» upptagna varieteter, och dessutom ett par därtill. De äro, utom LINNÉS huvudform, som lär vara mörkröd och nästan enfärgad, följande:

v. ochrea, TUTT: rostgul med rödaktiga tvärlinjer; en enda ♀ från Södertälje;

v. variegata, TUTT: rostgul, marmorerad med rött och med gulaktiga ribbor; en från Stockholm, 12 från Södertälje;

v. rufa, TUTT: ljusröd eller kastanjefärgad, nästan enfärgad; 1 från Stockholm, 1 från Hällekis i Västergötland och 7 från Södertälje;

v. spadicea, HB.: rödaktig eller kastanjefärgad, med mörka tvärband; 3 från Stockholm, 13 från Södertälje, varibland en ♀, tagen vid Stockholm den 12 september 1882, utmärker sig från andra *vaccinii* genom sina långsträckta framvingar, som hålla 15''' i längd och 7''' i bredd;

v. mixta, STDGR: rödaktig, med framkant och tvärlinjer mörkbruna, bandet utmed våglinjen samt ring- och njurfläckarna ljust rödgula; 1 från Stockholm, 4 från Södertälje, bland vilka sistnämnda en synnerligen praktfull ♂ har framkanten, rotfältet samt ett brett band innanför det ljusa bandet djupt svarta;

v. unicolor, TUTT: rödaktigt svart, nästan enfärgad; 1 från Stockholm, 8 från Södertälje;

v. suffusa, TUTT: rot- och mittfält gråsvarta, bandet utmed våglinjen rostrött; av denna form, som TUTT säger vara sällsynt, har jag fått endast 1 ♀ vid Södertälje; samt

v. obscura, TUTT: helt gråsvart, med ljusa ribbor; 5 från Södertälje. Denna form torde lätt av misstag kunna hänföras till *O. ligula*, ESPER, vilken senare art, om den nu verkligen är en självständig sådan, jag aldrig fångat, att döma efter vingarnas form.

En avart, som jag ej lyckats inrangera bland ovannämnda former, men som är ganska uttycksfull, har grundfärgen mörkt askgrå, tvärbanden och mittskuggan otydliga hos de mörkaste exemplaren, bandet över våglinjen ljusgrått, ej rödaktigt. Ett exemplar från Stockholm, 6 från Södertälje. Jag föreslår namnet *v. cinerea*.

En annan form, som jag ej heller funnit hos TUTT, ehuru

den avsevärt skiljer sig från alla övriga, har hela framvingen ända till utkanten sepiabrun, med något mörkare tvärlinjer och mittskugga samt något ljusare ribbor. 1 exemplar från Stockholm och 5 från Södertälje. Benämningen *v. sepiae* vore kanske lämplig.

En egendomlighet hos *O. vaccinii* har jag uppmärksammat och funnit även hos de flesta varieteterna, men ingalunda konstant, nämligen att en del exemplar, hannar såväl som honor, hava bakkroppens undersida mer eller mindre betäckt med breda, blåsvarta, glänsande fjäll. Dessas betydelse förstår jag ej; till art- eller varietets-kännetecken duga de uppenbarligen icke, huru utpräglade de än äro.

Att jag icke erhållit några *vaccinii* på Värmdö och andra orter, där jag samlat mina flesta fjärilar, har sin enkla förklaring däri, att jag ej kunnat kvarstanna på dessa ställen så sent på hösten som till fjärilns flygtid.

Scopelosoma satellitia, L., *v. rufescens,* TUTT, utmärkt genom sin röda grundfärg; åtskilliga exemplar tagna vid Södertälje, där även *v. brunnea,* LPA, erhölls.

Scoliopteryx libatrix, L., *v. suffusa,* TUTT; grundfärgen ljusgrå, utan röda fläckar utanför yttre tvärlinjen. 2 honor från Södertälje.

Xylina socia, ROTT., är ej synnerligen sällsynt vid Södertälje; nordligast har jag funnit den vid Rosersberg. 2 hannar från Värmdö och Södertälje tillhöra *v. umbrosa,* ESP., som är blekt rostgul med mörk mittskugga nedom njurfläcken.

Calocampa solidaginis, HB., har påträffats vid Södertälje.

Plusia moneta, FAB., *v. esmeralda,* OBERTHÜR, är tagen vid Hönssäter i Västergötland; dess grnndfärg är gulvit.

Plusia chrysitis, L., *v. juncta,* TUTT, vars två metallband på framvingen äro sammanbundna genom ett band utefter ribban 2, har jag funnit vid Spånga, en ♂, å Rådmansö, en ♀, och vid Stockholm, en ♀.

Plusia jota, L., togs så långt norrut som vid Norrtäljeviken (Entomol. tidskr. 7: 103).

Anarta cordigera, THNBG, *v. variegata,* TUTT, framvingar med grått tvärband mellan ring- och njurfläckarna; en ♂ från Qvickjock; samt

v. suffusa, TUTT, framvingar helsvarta ända till våglinjen, så när som på den vita njurfläcken; en ♀ från Hälsingland.

Anarta melanopa, THNBG, *v. rupestralis,* HB., med bakvingarnas vita partier mycket förminskade; 2 hannar från Qvickjock.

Anarta funebris, HB., funnen af W. MEVES så sydligt som på Dalarö i Södermanland år 1884. En ♂ därav finnes i min samling.

Erastia uncula, CL. En ♂ togs på Rådmansö 1885 så sent som den 26 juli.

Catocala promissa, ESP. Av denna vackra och sällsynta art, vilken uti »Nordens fjärilar» uppgives vara inom Sverige funnen endast i Skåne och Hälsingland, fångade jag på äpplehängen å Värmdö mellan den 22 juli och den 16 augusti åren 1896 och 1897 ej mindre än 6 exemplar, hälften av vartdera könet (Entom. tidskr. *20:* 220).

Ophiusa (=Toxocampa) pastinum, TR., *v. pallida,* TUTT: mycket ljusare, gulaktig. Togs på Väddö samt i Spånga och Rosersberg.

Ophiusa (=Toxocampa) viciae, HB., om vilken AURIVILLIUS i »Nordens fjärilar» skriver: »sällsynt, skall enligt WALLENGREN vara funnen i södra Sverige från Skåne till Uppland; något svenskt exemplar har jag ej sett», lyckades jag den 18 juli 1888 och den 2 juni 1889 att fånga i Spånga (Entom. tidskr. *15:* 96).

Laspeyria (=Aventia) flexula, SCHIFF., förekom vid Rosersberg 1887 (Entom. tidskr. *9:* 17). En ♀, tagen den 1 augusti, mäter endast 21‴ mellan vingspetsarna.

Zanglonatha tarsipennalis, TR., *v. bidentalis,* HB., med askgrå, ej gulaktig grundfärg; en ♂ och en ♀ äro funna vid Södertälje den 14 och 11 juli 1913.

Herminia tentacularia, L., *v. modestalis,* HEYD., utan tvärstreck. Uppgives i »Nordens fjärilar» vara funnen i Norges fjälldalar. En ♂ fann jag på Rådmansö den 11 juli 1885, en annan ♂ i Kall, Jämtland, den 7 augusti 1892 (Entom. tidskr. *15:* 96).

Herminia (=Pechypogon) barbalis, CL., *v. pectitalis,* HB.: Framvingarna mörkare gråa med brunaktig ton, inre tvärlinjen starkt bågig, våglinjen gulaktig; bakvingarna ljusare gråa än

hos huvudformen med en vitaktig tvärlinje kantad med mörkgrått, såsom fortsättning av framvingens vitaktiga våglinje. En ♂ erhölls på Värmdö den 22 juni 1891.

Hypena proboscidalis, L. En ♀ mäter blott 29''' mellan vingspetsarna.

Brephidae.

Brephos nothum, Hb. En ♂ av denna sällsynta fjäril erhöll jag år 1899 kläckt efter en larv, tagen på Värmdö (Entom. tidskr. *20:* 221). På Lidingö var den förut funnen rätt ymnigt av J. Peyron (Entom. tidskr. *17:* 79).

(Fortsättning följer.)

Auszug.

Rhopalocera.

Polyommatus virgaureae, L. Ein Weibchen aus der Provinz Hälsingland zeigt oben, innerhalb des schwarzen Aussenrandes jedes Hinterflügels, eine Querreihe rotgelber, schwarz eingefasster Flecke, und innerhalb dieser in den Zellen 2 bis 6 eine Querreihe kleiner, aber sehr deutlicher hellblauer, rundlicher Flecke; die dementsprechenden weissen Flecke der Unterseite sind verhältnismässig matt. — Für diesen schönen Falter erlaube ich mir den Namen ***ab. caeruleocincta*** vorzuschlagen.

Lycaena icarus, Rott. Ein ♂, in Svartsjö, Provinz Uppland, gefangen, hat die Unterseite der Vorderflügel mit einem bogenförmigen, dicken, schwarzen Längsstrich in Zelle 1 b verziert. Es könnte ***ab. nigroarcuata*** benannt werden.

Vanessa c-album, L. Ein ♀, gefangen bei der Stadt Södertälje in der Provinz Södermanland im Jahre 1912, ist auf der Oberseite der Vorderflüge mit weissgelben eckigen Flecken versehen, nämlich in Zelle 1 b sowohl ein — der hellste und grösste — in der Mitte der Zelle, als auch einer nahe am Aussenrande, und ferner noch einer in Zelle 2, ebenfalls nahe am Aussenrande. Ich schlage vor diese Form ***ab. gilvomacula*** zu benennen.

Argynnis aphirape, Hb. Ein der *Ossianus*, Herbst, nahestehendes ♂ aus der Provinz Helsingland ist oben so stark verdunkelt, dass die rotgelben Zeichnungen verschwunden sind bis auf schwache Andeutungen im Mittelfelde der Vorderflügel, Ringe um den runden schwarzen Fleck ausserhalb der Mitte aller Flügel, und Punkte am Aussenrande, während die untere Seite mit *ossianus* stimmt. Es hat ein so abweichendes Aussehen, dass es wohl einen Namen, ***ab. fusca***, verdient.

Argynnis aphirape, Hb., *ab. rudolphii*, mihi; *ab. basalis*, mihi; *ab. discalis*, mihi; *ab. limbalis*, mihi; *ab. cultrimacula*, mihi; *ab. decorosa*, mihi; *ab. inops*, mihi; und *ab. selenoides*, mihi. Alle diese Aberrationen sind näher beschrieben und abgebildet in meinem Aufsatz in dieser Zeitschrift Jahrg. 15, S. 179—189.

Argynnis selene, Schiff. Ein bei Stockholm gefangenes ♀ hat grosse, weissgelbe, sehr hervortretende gelbe Flecke auf der Oberseite der Vorderflügel, von welchen Flecken zwei in der Zelle 1 b und einer in der Zelle 2 stehen. Ich möchte diese Form *ab lucimacula* nennen.

Pararge maera, L. Ein bei Rosersberg, Provinz Uppland, erhaltenes ♂ gleicht sonst der *v. monotonia*, Schilde, aber unterscheidet sich dadurch, dass die Vorderflügel sowohl oben wie unten in der Zelle 3 mit einem extra, auf der Unterseite weissgekernten Augenfleck versehen sind, ausser dem gewöhnlichen grossen Augenfleck in Zelle 4 und dem kleineren in Zelle 5. Könnte vielleicht einen eigenen Namen verdienen, den ich zu *ab. triocellata* vorschlage.

Pararge hiera, F. Ein ♂ von Rosersberg, Uppland, und ein ♀ aus der Provinz Hälsingland zeigen an den Vorderflügeln oben und unten je einen recht grossen, weissgekernten Augenfleck in der Zelle 3, ausser dem grossen Augenfleck in Zelle 5 und den beiden kleineren in den Zellen 4 und 6. Diese Aberration könnte wohl *ab. quadriocellata* genannt werden.

Sphinges.

Sphinx pinastri, L. Ein bei Södertälje 1913 gefangenes ♂ ist im Farbenton bedeutend abweichend von der gewöhnlichen Form. Mittel- und Hinterkörper sowie auch die Vorderflügel sind nämlich oben viel dunkler, stark in bläulich ziehend; die Hinterflügel sind beinahe schwarz. Ich möchte ihn *ab. caerulescens* nennen.

Zygaena meliloti, Esp. Unter einer grossen Anzahl dieses Falters, zu deren Fang sich mir in den Jahren 1896—97 auf der Insel Värmdö in der Nähe Stockholms die Gelegenheit bot, hatte ich das Vergnügen 13 Stücke, Männchen und Weibchen, der *v. stenzii*, Frr., mit roter Querbinde auf dem Hinterkörper, anzutreffen. Diese Varietät war früher noch nicht in Schweden beobachtet worden.

Bombyces.

Spilosoma mendica, Cl. Ein ♀, gezüchtet bei der Stadt Vaxholm, Provinz Uppland, zeichnet sich durch seine vielen schwarzen Punkte aus. Auf jedem Vorderflügel steht ein kleiner, länglicher Punkt am Vorderrande innerhalb deren Mitte, ein runder und ein länglicher unter der hinteren Mittelrippe, ein runder an der Hinterecke der Mittelzelle, ein länglicher in Zelle 5 nahe des Aussenrandes, und ein sehr kleiner über der Mitte des Innenrandes; ein kleiner verwischter Punkt ist ausserdem an der Oberecke der Mittelzelle angedeutet. — Auf dem Hinterflügel stehen folgende Punkte: ein matter am Aussenrande der Mittelzelle, 3 in einer Querreihe in der Nähe des Aussenrandes von Zelle 5 an nach dem Vorderrande zu, von denen

der hinterste am grössten und der vorderste am kleinsten ist, und schliesslich ein grösserer und ein kleinerer Punkt dicht beim Aussenrande in den Zellen 1 b und 2. — Für diese auffällige Form wäre wohl der Name *ab. multipunctata* bezeichnend.

Lasiocampa pini, L., trat um das Jahr 1902 und folgende Jahre massenhaft in Norwegen auf und überschritt auch die Grenze der schwedischen Provinz Värmland. Zu bemerken sei, dass hier die Entwicklungszeit 2 Jahre dauerte. Auch im südlichsten Schweden scheint diese Zeit erforderlich zu sein, welches daraus zu schliessen ist, dass der Prediger und Entomologe J. Andersson im Jahre 1891 berichtete, er habe dort im März Raupen angetroffen, deren Länge zwischen 20 und 65''' variirte. Es mussten unzweifelhaft sowohl Raupen vom vorhergehenden Sommer gewesen sein, wie auch solche, die schon zwei Winter durchgeschlafen hatten.

Durch Zucht einer Menge Raupen erhielt ich manche verschiedene Formen, von denen die folgenden besonders verdienen eingehender beschrieben zu werden als Repräsentanten verschiedener, bestimmter Gruppen, welche jedoch in sich kleinere Variationen aufweisen. Voraus sei erwähnt, dass in allen Gruppen die Männchen gewöhnlich dunkler als die Weibchen sind.

Geht man von der Voraussetzung aus, dass die Hauptform sei wie der Falter meistens beschrieben wird: Vorderflügel oben mit aschgrauer Grundfarbe und schwarzen Querstreifen, das Wurzelfeld und eine Binde hinter der Mitte rotbraun, die Hinterflügel einfarbig braun, so finde ich nun folgende Gruppen, die als Varietäten oder Aberrationen anzusehen sind.

a) Wurzelfeld und Mittelfeld der Vorderflügel gleichgefärbt aschgrau; innerhalb der tiefschwarzen Wellenlinie läuft ein Band stark ausgeprägter weisser oder (beim ♀) grauweisser Pfeilflecke; die Umgebung des weissen Mittelflecks gewöhnlich graubraun verdunkelt. Hierdurch erhält der Falter ein sehr buntes und schönes Aussehen. Männchen kamen recht oft vor, von Weibchen dagegen erzielte ich nur ein Stück. *Ab. formosa*, mihi.

b) Der *formosa* ähnlich, aber sowohl Wurzel- als Mittelfeld zum grössten Teil dunkel rotbraun, sonst graumeliert; die Hinterflügel dunkel schwarzbraun. Selten, nur ein ♂ erhalten. *Ab. fusca*, mihi.

c) Alle Flügel hell isabellfarbig, wenig verdunkelt gegen die Wurzeln, bisweilen am Aussenrande etwas grau bestäubt, ohne andere Zeichnungen als die etwas dunkleren Querstreifen und den weissen Mittelfleck. Selten, nur ♀♀ erhalten. *Ab. isabella*, mihi.

Pterostoma palpina, L. Durch Zucht einer Raupe von der Insel Värmdö in der Provinz Uppland erhielt ich ein bemerkenswertes ♂ folgenden Aussehens: Die Grundfarbe der Vorderflügel oben dunkel rotgelb, gegen den Aussenrand aschgrau, die Querstreifen sehr verdeutlicht durch die auf den Rippen stehenden, ausgeprägt schwarzbraunen Doppelpunkte, die Franzen des Hinterrandzahnes schwarzbraun, die Hinterflügel schwarzbraun mit hellerem Querstreif, das Feld hinter diesem noch dunkler als die Wurzelhälfte. Dieses interessante Stück würde, den Vorderflügeln nach, der *v. lapponica* Teich zugeführt werden können, wären nicht die Hinterflügel letztgenannter Varietät weiss. Ich schlage deshalb den neuen Namen *ab. fusca* vor.

Cymatophora flavicornis, Cl., *ab. unimaculata*, mihi, die sich dadurch aus-

zeichnet, dass die Ringmakel gänzlich verloren gegangen ist. Ich habe sowohl Männchen wie Weibchen in verschiedenen Gegenden, aber nur selten, gefangen.

Diloba coeruleocephala, L. Bei einem ♂ aus der Provinz Bohuslän und zwei ♀♀ von der Insel Gottland sind die zwei 8-förmigen Flecke oben auf dem Vorderflügel zu einem einzigen Fleck mit zwei grauen Kernen verschmolzen. Könnte *ab. coalita* benannt werden.

Acronycta rumicis, L. Ein ♂, gefangen auf der Insel Väddö, Provinz Uppland, im August 1890, hat oben auf den Vorderflügeln die weissen Flecke der Wellenlinie nach innen bis zum hinteren Querstreif verlängert, wodurch die gewässerte Binde weissgestreift erscheint; ausserdem sind die Vorderflügel langgestreckter und schmaler als bei andern Exemplaren derselben art. *Ab. striata* wäre wohl ein passender Name.

Noctuae.

Agrotis castanea, Esp. Ausser der *v. laevis*, Haw. fing ich auf der Insel Värmdö, nahe bei Stockholm, am 6. August 1896 eine ungewöhnlich dunkle Form dieser Art, ein ♀ von folgendem Aussehen: Alle Flügel dunkel russgrau, auf den Vorderflügeln mit höchst undeutlichen schwarzen Querstreifen und Umfassungen der Nierenmakeln; nur sehr schwache Spuren einer helleren Wellenlinie sind sichtbar. Ich möchte diese meines Wissens noch nicht vorher beschriebene Form *ab. fumosa* nennen.

Agrotis baja, Fab. Bei Rosersberg, am nördlichen Mälarsee, erhielt ich am 20. August 1867 ein ♀, welches sich durch sehr matte Zeichnungen auf gelblich grauem Grunde und dadurch, dass innerhalb der ganzen, kaum sichtbaren Wellenlinie eine Reihe gut markierter schwarzer Punkte steht, auszeichnet. Ich habe deshalb diese Abart *ab. punctata* genannt.

Ein anderes ♀ derselben Art, am 22. August 1913 bei der Stadt Södertälje, Provinz Södermanland, gefangen, fällt auf durch die ungewöhnliche Bildung des äusseren Querstreifs; der sonst doppelte Querstreif ist nämlich zu einer einzigen Linie verändert, die aus zusammenhängenden schwarzen Bogen besteht, welche auf dem verschwundenen äusseren Teile des Doppelstreifs ruhen und mit ihren Wölbungen an den ebenfalls verschwundenen inneren Teil stossen. Die Grundfarbe der Vorderflügel ist wie bei *v. coerulescens*, Tutt, also rostrot mit schiefergrauem Anflug. Ich schlage den Namen *ab. xysti* vor.

Noch ein anderes ♀, am 31. Juli 1913 ebenfalls bei Södertälje gefangen, ist fast einfarbig dunkel braungrau, nur 3 in einer Querreihe stehende schwarze Punkte bei dem vorderen Anfang der Wellenlinie, einige kleine schwarze Punkte am Vorderrande, welche die Anfänge der sonst fehlenden Querstreifen markieren, und der dunkle Fleck im unteren Teile der Nierenmakel sind deutlich sichtbar. Diese Form könnte wohl *ab. monachi* genannt werden.

Agrotis rubi, View. Eine schöne Form dieser Art erhielt ich am 1. Juli 1890 auf der Insel Väddö, etwa unter 60° n. Br. Sie unterscheidet sich von der gewöhnlichen Form durch die viel stärkere Dunkelbeschattung des inneren Querstreifs und den ausgeprägten Mittelschatten; ferner ist der

äussere Querstreif nach aussen von einer schwarzbraunen Binde begrenzt; die Wellenlinie ist hell, das Saumfeld ausserhalb dieser schwarzbraun. Im übrigen ist die Grundfarbe hell kastanienbraun. Des bebänderten Aussehens wegen könnte diese Form den Namen *ab. fasciata* verdienen.

Agrotis occulta, L. Ein auffallend schönes ♀, am 30. Juni 1913 bei Södertälje gefangen, unterscheidet sich von der gewöhnlichen Hauptform durch bedeutend stärkere blaue Bestäubung der ganzen Vorderflügel und durch die ungewöhnlich dunklen Hinterflügel, die den gelblichen Ton der Hauptform vermissen und grell gegen ihre schneeweissen Franzen abstechen. Ausserdem erscheinen alle Flügel verhältnismässig etwas breiter als gewöhnlich. Alle Zeichnungen der Vorderflügel sind vollkommen deutlich. Ich erlaube mir diese Abart *ab. caerulescens* zu nennen.

Mamestra glauca, Hb. Ein auffallend blaugraues ♀, gezüchtet aus einer Raupe, die so südlich wie Torreby, Provinz Bohuslän an der Westküste Schwedens, gefunden wurde, unterscheidet sich sehr von den Stücken aus der Provinz Uppland, indem die ungemein dicken schwarzen Keilflecke der Wellenlinie unter einander und mit dem ebenfalls aussergewöhnlich verdickten schwarzen, halbmondförmigen Fleck vor dem Innenrande zusammenhängen, wodurch der Falter ein besonders schönes Aussehen erhält. Die Aufmerksamheit wäre vielleicht darauf zu richten, ob nicht diese Form möglicherweise im südlichen Schweden konstant sei, wenigstens in den Niederungen daselbst, wo die Art indessen äusserst spärlich vorzukommen scheint. In solchem Falle wäre wohl die Hauptform als Zwischenstufe zwischen der lappländischen *v. lappo*, Dup. und der oben beschriebenen, die ich *ab. ornata* nennen möchte, anzusehen.

Mamestra dentina, Hb. Ein ♀ aus der Provinz Hälsingland hat ein eigentümliches Aussehen. Der Farbenton ist gelblich braun mit verhältnismässig undeutlichen Zeichnungen. Die sonst in schwarzem Felde sitzenden weissen »Zähne» sind fortgefallen, so dass das Mittelfeld unterhalb der hinteren Mittelrippe aus einem grossen, dunkelbraunen Fleck besteht, der sich bis nahe an den Innenrand erstreckt, nur durchzogen von der etwas helleren Rippe 2 und fast unmerklich helleren Rippe 3. Ich schlage den Namen *ab. edentata* vor.

Ammoconia caesimacula, Fab. Ein bei Svartsjö am Mälarsee am 11. September 1886 erbeutetes ♀, dessen Spannweite 43''' beträgt, hat die Vorderflügel auffallend hell, gelblich grau, und ermangelt sowohl des dunklen Fleckes ausserhalb der Nierenmakel, als auch des braunen Schattens innerhalb der Wellenlinie. Es könnte *ab. pallida* genannt werden.

Miselia oxyacanthae, L. Ein ♂ vom 11 September 1886 und ein ♀ vom Tage zuvor, beide bei obengenanntem Svartsjö gefangen, sowie auch ein ♀, erhalten bei der Stadt Södertälje am 3. Oktober 1913, sind auf den Vorderflügeln verziert mit silberweissen Querbinden innerhalb der Wellenlinie, bisweilen mit schwachen, dunkleren Pfeilflecken in der Binde. Ich möchte sie *v. argentea* nennen.

Hadena lateritia, Hufn. Ein schwarzbraunes ♂, ohne andere Zeichnungen als den weissen Aussenrand der Nierenmakel und eine schwache Andeutung der helleren Wellenlinie, fing ich bei Södertälje am 19. Juni 1913. Wäre wohl *nigricans* zu nennen.

Hadena literosa, Hb. Von dieser kleinen, schönen Art erhielt ich bei der Küstenstadt Vaxholm, östlich von Stockholm, in den Jahren 1894—1897 vier Stücke, die sich von der Hauptform dadurch unterscheiden, dass die Flügeldecken und der Thorax — anstatt grau — rotbraun sind, stark abstechend gegen den grauen Halskragen, und dass die »gewässerte Binde» sehr intensiv rosenrot, nicht nur rot angeflogen ist. Ich möchte diese reizend zarte Form *v. delicata* nennen.

Leucania comma, L. Ein bei Södertälje am 6. Juli 1913 gefangenes ♀ hat Kopf, Halskragen, Flügeldecken, Mittelkörper, Hinterleib und alle Flügel oben einfarbig hellgrau, ohne alle andere Zeichnungen als den schwarzen Wurzelstrich und einen äusserst kleinen schwarzen Punkt am Querast. Könnte wohl *ab. pallida* heissen.

Taeniocampa gothica, L. Eine merkwürdige Aberration zeigt ein ♂, aus einer Raupe von Värmdö 1898 gezüchtet. Der Farbe nach gehört das Stück zur *v. obsoleta*, Tutt, da es dunkel schwarzgrau ist, ohne deutlichen dunklen Fleck vor, unter und hinter der Ringmakel, aber das Feld zwischen dem äusseren Querstreif und dem Saume ist quer durchzogen von weissen Strichen, die auf oder neben den Rippen 2—7 liegen. Ich möchte den Namen *ab. albostriata* vorschlagen.

Calymnia trapezina, L. Ein auf Värmdö am 28. Juli 1897 gefangenes ♂ zeichnet sich aus durch dunkel rostrote, braun bestäubte Grundfarbe und bräunlichen Mittelschatten, der unter der Nierenmakel einen breiten Zweig bis zum Vorderrande am Anfang der Wellenlinie entsendet. Das Saumfeld ausserhalb der Wellenlinie ist braun, die Querstreifen sind deutlich. Könnte vielleicht *ab. badia* genannt werden.

Dyschorista fissipuncta, Haw. Ein abweichendes ♀ bekam ich bei Södertälje am 25. Juli 1913. Die Grundfarbe der Vorderflügel ist hell aschgrau, hier und dort dunkel beschattet, die Ring- und Nierenmakeln haben die Grundfarbe, die letztere Makel ist in der Mitte etwas verdunkelt. Tief schwarz und scharf hervortretend sind die gewöhnlichen Zeichnungen zwischen den Makeln, die Spitze der Zapfenmakel, der Wurzelstrich und die Keilflecke vor der Wellenlinie. Die Hinterflügel sind ebenfalls hell aschgrau, nach aussen etwas verdunkelt. *Ab. pallida*, mihi.

Orrhodia vaccinii, L. Eine Abart, die ich nicht in die vielen von Tutt beschriebenen Variationen habe hineinbringen können, die aber recht ausdrucksvoll ist, habe ich in 7 Exemplaren bei Södertälje und Stockholm gefangen. Die Grundfarbe ist dunkel aschgrau, die Querstreifen und der Mittelschatten sind bei den dunkelsten Stücken undeutlich, die Binde der Wellenlinie entlang ist hellgrau, nicht rötlich. *Var. cinerea*, mihi.

Eine andere Form derselben Art, die ich ebenfalls nicht unter Tutts Varietäten herausfand, sich aber auffallend von allen übrigen unterscheidet, hat den ganzen Vorderflügel bis zum äusseren Saume sepiafarbig, mit etwas dunkleren Querstreifen und Mittelschatten, nebst etwas helleren Rippen. Ich fand 6 Stücke davon bei Södertälje und Stockholm. Der Name *v. sepiae* wäre wohl zutreffend.

(Fortsetzung ist in Aussicht genommen.)